

**Susulak fee hataholi
Ibrani
fo bei fo la'o ela sila bei-ba'i nala
anggama nala fo lamahеле neu
Yesus Karistus**

*Manetualain haitua Ndia Anan so fo koasan
lena heni neme Ndia mana kokola nala mai*

¹ Makahulun ele, Manetualain pake Ndia mana kokola nala, fo kokolak lo ita bei-ba'i hataholi Ibrani la.* Ana pake dalak mata-mata kala fo kokolak la'i no'uk no sala.† ² Tehuu hatematak ia Ana haitua Anan mai so, fo Ana kokolak no ita, ta pake mana kokola fe'ek.

Neme sososan mai, Manetualain hele nala Ndia Anan ia so,

fo palenda no'u no Ndia.

Faik fo Ana nakadadadik lalai no daebafok, no basa isi nala,

Ndia Anan ia boe oo, tao no'u no Ndia.

³ Manetualain Anan ia, natudu Ndia Aman mandela-masa'an,

---

* **1:1** a: Dede'a de'e *Ibrani* ia, nade fe'en neu hataholi nusa Yahudi. Hataholi Yahudi kamahelek neu Yesus Karistus, na hataholi lae, "hataholi Salani Ibrani", huu ala fe'e so, leme sila tolanoo Yahudi fo bei to'u heti-heu anggama Yahudi laak ndia.

† **1:1** b: Manetualain nafada Ndia hehelu nala nenik dala mata-matak. Conto leo: Ana nafada Abraham nenik heheluk, neu Musa pake heti-heu anggama, neu Dauk nenik sosoda koa-kiok, neu Yerima pake nakandandaak.

sama leo ledo sa'an nasafali neme titilok mai.

Huu Ndia mata-aok esa leo Ndia Aman.
 Ma Ndia pake Dede'a-kokolan fo koasan ana seli,
 fo nakalala'ok basa manai lalai ma daebafok.
 Ndia boe oo soi dalak,
 fo koka heni hataholi la sala-singgo nala,
 fo ela ala dadik malalaok.
 Basa de Ana neni nusa-sodak neu,
 fo nanggatuuk neu Manetualain boboa ko-
 nan,
 nai mamana nana hadak nalan seli.

*Manetualain Anan fo koasan manai lain seli,
 lena heni ata nusa-sodak*

⁴ Manetualain ata nala manai nusa-sodak memak ana seli. Tehuu Ndia Anan, manai lain seli, lena heni sila basa sala. Manetualain panggan ndia, deman seli. Ana fee Ndia pangga hehelin neu Ndia Anan. Huu ndia de Ndia Anan, lena heni Ndia ata malai nusa-soda nala.

⁵ Manetualain kokolak nitak neu Ndia Anan nae,
 "faik ia, Au so'u ala O to'u palenda."✧

Manetualain boe kokolak nae,
 "Au ia, Ndia Aman.

Ma Ndia ia, Au Anang."✧

Manetualain kokolak memak leondiak, la'eneu Ndia Anan, tehuu Ana ta kokolak nitak leondiak, la'eneu Ndia atan malai nusa-sodak.

⁶ Faik fo Manetualain haitua Ndia Anan mai fo koasan manai lain seli ndia, na Ndia boe oo palenda Ndia ata manai nusa-sodak nae,
 "Wei! Ata nggalei!

✧ 1:5 Sosoda Koa-kio kala 2:7 ✧ 1:5 2 Samuel 7:14; 1 Isra'el no Yahuda Tutuin 17:13

Ei musu miu fee hada-holomata,
 ma makaluku-makatele neu Au Anang
 dei!"✧

⁷ Manetualain boe oo kokolak la'eneu Ndia ata
 manai nusa-sodak nae,

"Au tao Au ata nggala malai nusa-sodak,
 sama leo ani makaluluuk.

Au tao Au ata nggala,
 sama leo ha'i."✧

Manetualain kokolak leondiak, huu sila ndia
 kada nana dedenuk.

⁸ Tehuu Ana kokolak fe'ek bali, la'eneu Ndia
 Ana hehelin nae,

"O ia, Manetualain.

Dei fo, O manggatuuk nai kadela mana
 palenda losa dodoon.

Dei fo O to'u koasa, fo palenda mua dale
 ndoos.

⁹ O dalem namahoko mita hataholi fo sodan
 ndoos.

Tehuu O dalem hedis mita hataholi fo sodan
 pepeko-papakik.

Huu ndia de O dalem namahoko,

de Au di'a mina neu O langgam,

fo so'u O dadi Manek, lena heni fe'e
 kala."✧

¹⁰ Manetualain boe kokolak neu Ndia Anan
 nae,

"Ana nggo ei!

O ia Lamatuak, fo palenda muma makahu-
 lun mai.

O ia, madenu lalai dadi memak.

O ia, palenda daebafok dadi memak.

✧ **1:6** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 32:43; Lukas 2:13-14 ✧ **1:7**
 Sosoda Koa-kio kala 104:4 ✧ **1:9** Sosoda Koa-kio kala 45:7-8

11-12 Dei fo lalai ma daebafok lakalulutuk heni sala.

Dei fo lalai ma daebafok mopo heni sala.

Tehuu O mesa nggo masoda makandon-
doo henin.

Dei fo O mbia heni lalai ma daebafok,
sama leo hataholi mbia heni balo'a sidak.

Dei fo O tao nggati lalai ma daebafok,
sama leo hataholi nggati balo'a papake beuk.

Tehuu O mesa nggo ta leondiak.

Huu O masoda losa dodoon neu."✧

¹³ Manetualain boe kokolak no Ndia Anan nae,
"Ana nggo ei!

Manggatuuk mai ia, nai mamana nana hadak
nalan seli,

nai Au boboa konang ia.

Dei fo Au tao O musu mala,

losak ala loke do'o neu O."✧

Manetualain kokolak memak leondiak, la'eneu
Ndia Anan, tehuu Ana ta kokola nitak leondiak
la'eneu Ndia ata malai nusa-sodak. ¹⁴ Ndia ata
nala memak kasosoak. Te Ana nadenu sala, leu
lakaneni basa Ndia hataholi nala fo dei fo Ana
nasala'e nala sala leme sila sala-singgon mai.
Tehuu mae leondiak boe, te Manetualain Anan,
bei ana seli basa sala.

2

*Boso timba heni Lamatuak halan fo mana
nasala'e nala hataholi neme sala-singgon mai*

¹ Huu ndia de ita musi to'u tea-tea hata fo
ita tamanenen so la'eneu Manetualain Anan, fo

✧ **1:11-12** Sosoda Koa-kio kala 102:26-28

✧ **1:13** Sosoda

Koa-kio kala 110:1

boso ita tafalende henin. ² Makahulun Manetualain pake Ndia atan neme nusa-sodak mai, fo nafada Ndia hehelun neu ita bei-ba'i nala. Naa te, basa heheluk sila tetebes. Mete ma ala la'olena Ndia palendan, na, neu ko nana hukuk. ³ Memak makahulun leondiak. Tehuu hatematak ia Manetualain Anan soi dala beuk so, fo nasala'e nala hataholi la. Ana nafada hala malole ia neu Ndia hataholi nala mana ono-lau Ndia nai daebafok. Basa de ala lafada ita, suek ita tamahele. Tehuu mete ma ita ta mbalin, na, ita soe tetebes ia so! ⁴ Te Manetualain boe fee koasa, fo ala tao tanda heran mata-matak. Ndia boe nakonda Ndia Dula Dalen neu sala, ma fee sila koasa fo ala ono-lau tungga Ndia hihii-nanaun. Huu basa sila, de ita bubuluk tae, hala malole fo la'eneu Manetualain nakambo'ik hataholi neme sala-singgo mai, memak tetebes.

Hatina de Manetualain Anan tao nakadadaek aon fo dadik neu hataholi?

⁵ Au kokolak la'eneu daebafo mata beuk fo sangga mai. Tehuu Manetualain ta nafada nitak Ndia ata nala manai nusa-sodak nae, sila ndia lakaneni daebafok ndia. Te neu ko hambu Hataholi fo dei fo nakanenin. ⁶ Nai Manetualain Susula Malalaon, ba'i Dauk natane nitak la'eneu hataholi belin nae,
 “Manetualain aa!

Hatina de Manetualain tao matak neu hataholi?
 Hatina de Manetualain sue sala?

Te sila kada hataholi basa faik!

⁷ Tehuu Manetualain fee koasa neu sala so,
 fo ala dadik hihii sama leo ata malai nusa-sodak.

Manetualain boe fee hada-holomata neu sala,
 ma so'u sala,

⁸ fo ala palenda basa hata fo Manetualain nakadadadi kasa so.”☆

De, tungga ba'i Dauk susulan ndia, na, Manetualain tao hataholi dadik malanggan, fo ala lakaneni basa hata fo Ana nakadadadi kana so. Naa te ita bei ta bubulu see ndia fo palenda basabasan leondiak.

⁹ Tehuu hatematak ia ita bubuluk so tae, hambu Esa fo bisa palenda basabasan. Ndia ndia, fo ndia Yesus. Ana mai leo tataak nai daebafok, fo dadik neu hataholi, fo doidoso losa maten. Ana mate leondiak, fo natudu Manetualain dale malolen neu hataholi la. Basa ndia boe ma, Manetualain koa-kio Ndia ma so'u dema-demak Ndia, fo Ana palenda basa Manetualain nakadadadi nala sila so. ¹⁰ Manetualain nakadadadi basa-basan, ma basa masoda kala huu Ndia. Huu ndia de, nandaa Manetualain soi dalak fo nakambo'ik ita teme ita sala-singgon mai tungga Yesus ana lemba doidosok. Manetualain tao leondiak huu Ana nau hataholi no'uk lasoda sama-sama lo Ndia.

¹¹ Neu ko Manetualain simbo hataholi no malole fo Yesus taon dadik malalaok, fo ala dadik leu Manetualain ana nala. Manetualain ndia Yesus Aman. No leondiak, Yesus no sila, Amak esa. Huu ndia de Yesus tana mae so fo noke sala nae,

“Ei ia, Au tolanoo heheli nggala.”

¹² Te Yesus nafada Ndia Aman so nae,
 “Au nau afada Au tolanoo nggala,
 la'eneu Ama malolen!
 Au sangga koa-kio nai sila lalada nala,

☆ **2:8** Sosoda Koa-kio kala 8:5-7

la'eneu Amak koasa inahuun!"[☆]

¹³ Yesus boe, kokolak tuti nae,

"Au sangga amahele akandoo neu Manetualain."

Basa de Yesus boe kokolak bali nae,

"Mita dei! Au nai ia,

sama-sama ua Manetualain ana nala,

fo Ana fee sala neu Au so, fo Au akaneni sala."[☆]

¹⁴ Huu Lamatuak ana nala sila, hataholi basa faik, huu ndia de Yesus boe musi dadik hataholi sama leo sila. Te Ana musi dadik hataholi dei, bei fo Ana bisa mate. Nesik Ndia mamaten ndia, bei fo Ana bisa neu namoa nala koasa neme nitu la malanggan. Te malangga manggalauk ndia, mana to'u koasa, fo nakaneni dede'a kala fo nanamba'ak no mamates. ¹⁵ Ma ndia boe tao nala hataholi la ala bii la'eneu mamates, losa ala tungga ndia hihii-nanaun, sama leo ata. Tehuu hatematak ia, Yesus bisa nakambo'i hataholi la leme sila bibiin ndia so. ¹⁶ Te manggaledok so, Yesus tana mai, fo tulu-fali Lamatuak ata nala nai nusa-sodak. Tehuu Ana mai, fo tulu-fali ita, fo ndia ba'i Abraham numbu sadu nala. ¹⁷ Huu ndia de Yesus dadik sama meuaok leo ita, fo mana dadik Ndia tolanoo nala so. No leondiak, na, Ana bisa dadik ita malangga anggama manai lain seli, fo tulu-fali ita tungga Manetualain hihii-nanaun. Ndia boe natudu Ndia namemeda kasian neu ita. Ma Ana kokolak hata, na Ana tao tunggan. Makahulun, ita bei-ba'i nala, loke malangga anggama la malangga inahuun tao tunu-hotuk, fo Lamatuak koka heni sila sala-singgo nala. Hatematak ia Yesus mesa

---

[☆] **2:12** Sosoda Koa-kio kala 22:23   [☆] **2:13** Yesaya 8:17, 18

kana dadik neu tunu-hotuk so fo Manetualain koka heni ita sala-singgo nala. ¹⁸ Faik fo Yesus nasoda nai daebafok ia, Ana hambu doidosok makadotok. Hambu mana fufudi Ndia boe, fo Ana tao salak. Mae leondia boe, tehoo ta tuda. Huu ndia, de, mete ma hambu mana fufudi ita fo tao salak, na, Yesus bisa tulu-fali ita fo ita boso tuda.

3

Manetualain Anan koasan lena heni ba'i Musa

¹ De, leoiak tolanoo nggalei! Manetualain hele nala ei so, ma kee-dede ei dadik miu hataholi dale ndoos, fo dei fo ei masoda mia Manetualain nai nusa-sodak. Huu ndia de ai musi dudu'a lutu-lutuk la'eneu Yesus. Te ita manaku so tae, Ndia ndia, Manetualain Nadedenun, ma Ndia boe ita Malangga Anggama Inahuun. ² Faik fo Manetualain nadenu Yesus, Ana tao tungga basa Lamatuak hihii-nanaun. No leondiak, na, Ana dadik sama leo ba'i Musa. Te ba'i Musa boe tao tungga Manetualain hihii-nanaun, neu faik fo ana ono-lau ita bei-ba'i lele ulu nala. ³ Mae leondiak boe, tehoo Yesus koasan lena heni ba'i Musa. Te Yesus ndia, sama leo malangga uma-loo. Ma manggaledok so, malangga uma-loo koasan lena heni nana dedenuk nai uma ndia. ⁴ Hataholi la esa-esak lambadedei ndia uma-loo hehelin. Tehoo Manetualain nambadedei basabasan. ⁵ De, ba'i Musa tao tungga Manetualain hihii-nanaun, neu faik fo ana dadik Lamatuak nadedenun neu uma isi nala. Te faik ndia, ana nafada memak hata fo dei fo Manetualain sangga taon. ⁶ Yesus boe, tao tungga Manetualain

---

☆ 3:2 Lelekek 12:7

hihii-nanaun, tehuu Ndia ta nana dedenuk sama leo ba'i Musa. Huu Ndia ndia, Karistus, fo Manetualain Anan, fo Ana hele mema kana neme makahulun mai so, fo sangga haituan neni daebafok ia mai. Ma Karistus nalelak nakaneni tebe-tebe Ndia Aman uma isi nala. De, mete ma ita to'u tea-tea ita namahehele nala, ma ita tamahena takandoo neu Karistus, na ita boe bisa maso dadik neu Ndia uma isi nala.

Boso masadea ela ei namahehelem sama leo bei-ba'i la, huu ala ta bisa maso hahae sosota nai dae fo Manetualain heluk ndia so

⁷ Huu ndia de ita musi pasa ndi'idook fo tamanene neulalau, hata fo Manetualain Dula Dale Malalaon kokolak so nae,
"Faik ia, mete ma ei mamananene Manetualain kokolan,

⁸ na, ei boso langga batu,
sama leo hataholi la sila,
fo ala la'ok leu-mai, losa teuk haa hulu
nai mamana nees.

Te ala ta nau mbali Musa bali,
losa Manetualain mesa kana uak,
ta bisa nggaleloak no sala so.

⁹⁻¹⁰ Dudu'a sudi kana dei!

Teuk haa hulu Au tao tanda heran mata-matak
nai sila mata de'e nala!

Tehuu ala lambue soba Au nakandondoo henin.
Huu ndia de Au boe luli sala, ae,

'Ei ia, ana seli!

Te ei heok masadea ela Au dalang,
fo tungga ei dala mala, fo kada mana
peko-pakik ndia!'

¹¹ Au ta akatataka ita ei manggalau nala
leondiak so bali.

Huu ndia de, Au sumba-soo ei, ae,
 'Ei ta bole maso, fo hahae sosota sama-
 sama mia Au so.' "☆

¹² De, tolanoo nggalei! Mata neuk, fo boso losak hambu neme ei mai, mana tao manggalauk, losa ana ta namahela bali, basa de ana heok nasadea ela Manetualain, fo nasoda nakandoo. ¹³ Malolenak, tungga-tungga faik ei tao matea esa-esak dalen. Boso mahahanik bali! Huu ei lofoanak nana kedi nalak, fo tao salak, losa ei boe dadik langga batu, ma ta mbali Manetualain. ¹⁴ Ita bisa dadi tialaik fo eik esa to Yesus Karistus so, sadi ita tamahena takandoo neu Ndia, sama leo faik fo ita bei fo mulai tamahela neu Ndia.

¹⁵ Te Manetualain Dula Dale Malalaon boe, kokolak leondia nae,
 "Faik ia, mete ma ei mamananene Manetualain kokolan,
 na ei boso langga batu, sama leo hataholi la sila,
 fo ala la'ok leu-mai losa teuk haa hulu lai mamana nees,
 huu ala laban Musa." ☆

¹⁶ Naa, hatematak ia au sangga atane leoiak: hataholi la sila lamanene neu Musa so, boe ma ala heok lasadea ela ndia, na see sila? See bali, mete ma ta sila ita bei-ba'i nala fo Musa mesa kana bei fo ana noo sala kalua leme dae Masir mai. ¹⁷ De, hataholi fo mana tao nala Manetualain dalen natobi losa teuk haa hulu ndia, na see? See bali, mete ma ta ita bei-ba'i nala. Te ala lasoda lapeko-paki kala lai mamana

---

☆ **3:11** Sosoda Koa-kio kala 95:7-11   ☆ **3:15** Sosoda Koa-kio kala 95:7-8

nees, losa ala mate, boe ma latoi sala lai ndia.
¹⁸ Boe ma, hataholi la sila fo nana sumba-sook neme Manetualain mai, losa ta bole maso nai dae ndia, fo ala hahae sosota nala sama-sama lo Ndia ndia, na see? See bali, mete ma ta ndia ita bei-ba'i nala. Te ala ta nau lamanene neu Manetualain." ✧ ¹⁹ De, manggaledok so hetu! Ita bei-ba'i nala ta bisa maso nai dae ndia, fo hahae sosota sama-sama lo Manetualain, huu ala ta lamahеле leu Ndia.

4

Mete ma ita tamahеле teu Yesus Karistus, na ita bisa tasoda mole-dame to Manetualain, sama leo ita hahae ita sosotan to Ndia

¹ Tehuu hatematak ia, ita musi dudu'a naluk, huu Manetualain bei helu nae, Ndia hataholi nala bisa hahae sila sosotan sama-sama lo Ndia. De, boso losak hambu neme ei mai, timba heni hata fo Lamatuak heluk ndia so. ² Te ita tamanene hala malole ndia so, sama leo ita bei-ba'i nala boe oo lamanene. Tehuu ala ta lamahеле halak ndia, de tala hambu nanalak fa boe. ³ Tehuu mete ma ita tamahеле, na ita bisa hahae ita sosotan sama-sama to Manetualain. Te makahulun, Ana helu leondiak neu ita bei-ba'i nala so, tehuu basa de Ana luli, ma nafada sala nae,

"Au ta akatataka ita ei manggalau nala leondiak so.

Huu ndia de Au sumba-soo ei ae,

'Ei ta bole maso,

fo hahae ei sosotam mia Au so.'"

Naa te ita bubuluk tae, faik fo Manetualain nakadadadik lalai ma daebafok, Ana heti memak

---

✧ **3:18** Lelekek 14:1-35

so, fo Ndia hataholi nala bisa hahae sila sosotan, fo lasoda sama-sama lo Ndia.✠ 4 Nai tutuik la'eneu Manetualain nakadadadik lalai ma dae-bafok, nana sulak la'eneu Manetualain hahae nae,

“Manetualain ue-tao basa basa sala,
boe ma neu fo'a main, nandaa no fai kahi-
tun, boe ma
Ana hahae aon.”✠

5 Ma nai baba'e fe'ek bali, na Manetualain kokolak neu ita bei-ba'i nala nae,

“Ei ta bole maso so bali,
fo hahae ei sosotam sama-sama mia Au.”✠

6 De, Manetualain nau fo Ndia hataholi nala hahae sila sosotan fo lasoda sama-sama lo Ndia. Tehuu ita bei-ba'i nala fo lamanene lakahuluk hala malole ndia, te ta bisa maso, huu ala ta bisa tao tungga Manetualain hihii-nanaun. 7 Tehuu doo-doo, boe ma Manetualain hele fai fe'ek, fo Ndia hataholi nala bisa maso hahae sila sosotan sama-sama lo Ndia. Te Ana pake ba'i Dauk fo kokolak nae,

“Faik ia, mete ma ei mamanene Manetualain kokolan,
na boso tao ei dale mala latea leo batu,
tehuu mamanene neulalau leo.”✠

8 Faik fo ba'i Dauk kokolak nae, “faik ia”, ana ta natudu faik ndia fo Yosua noo bei-ba'in, ma ana nala maso leni dae Kana'an leu. Te faik fo ba'i Dauk kokolak leondia, na, sila blasa sala mate dook so.✠ 9 Huu ndia de ita bubuluk tae, Manetualain heti memak fai fe'ek so, fo Ndia

---

✠ 4:3 Sosoda Koa-kio kala 95:11 ✠ 4:4 Tutuik la'eneu Sososan 2:2 ✠ 4:5 Sosoda Koa-kio kala 95:11 ✠ 4:7 Sosoda Koa-kio kala 95:7-8 ✠ 4:8 Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 31:7; Yosua 22:4

hataholi nala bisa hahae sila sosotan fo lasoda sama-sama lo Ndia. ¹⁰ Ma hataholi mana maso hahae sama-sama lo Manetualain, ana hahae neme ndia ue-ledin so, sama leo Manetualain boe hahae neme Ndia ue-ledin, nandaa fai kahitun, faik fo nakadadadik basa daebafok.✧ ¹¹ De, mbalak eik fo ei bisa maso hahae ei sosotam, fo masoda sama-sama mia Manetualain. Boso losak hambu ta mana maso, huu ana ta nau namanene Manetualain Dede'a-kokolan, sama leo ita beiba'i nala sila.

¹² Manetualain Dede'a-kokola nala natudu dala soda tetebes. Dede'a-kokolan sila kasodak ma laena koasa fo maso neni ita dalen, ma natudu no manggaledok ita dudu'an ma ita hihii-nanaun neu ita mesa nggata. Dede'a-kokolak sila boe oo tanden lena heni fela matande fo ana maso neni ao mbaak, ana tete uak, ma ana fa'a ba'e duik fo tao basan nana bukak. ¹³ Nai basa lalai ma daebafok, ta hambu esa boe, fo nana nafunik neu Manetualain, te Ana bisa nita basa-basan no manggaledok. Ma dei fo ita musi teu tasale Ndia, fo tafada basa hata fo ita taon so.

Yesus dadik neu Malangga Anggama Inahuuk so fo koasan lena heni malangga anggama mata laa kala

¹⁴ Ita musi to'u tea-tea ita namahehelen, huu Manetualain Anan Yesus, dadik neu ita malangga anggama inahuun. Te Ana nai Manetualain matan, nai nusa-sodak so, fo nasala'e ita. ¹⁵ Ana bisa nasala'e neulalau ita, huu Ana bubuluk nae, ita ia hataholi. Mete ma hambu mana fufudi fo tao salak, na, lofoanak ita tuda. Yesus boe nana fufudik fo sama tetebes leo ita, tehoo Ana ta tuda

---

✧ **4:10** Tutuik la'eneu Sososan 2:2

nitak. ¹⁶ No Yesus sesenggin ndia, de mai fo ita tambalani deka-deka to Manetualain nai Ndia kadela mana palendan. Te Ndia ndia madale malole. De, mete ma ita hule-haladoi neu Ndia, na, neu ko Ana nau natudu Ndia namemeda kasian, fo tulu-fali ita nandaa no fain.

5

¹ Hataholi fo ala so'un dadik malangga anggama inahuuk, na Ndia ue-ledin, musi tulu-fali hataholi fo nakaneni sila natutin lo Manetualain. Ana musi simbo sila fefeen, ma sila banda tunu-hotu nala fo fee Manetualain. Ana musi fee banda tunu-hotuk, fo Manetualain koka heni hataholi sala-singgo nala. ² Mete ma hambu hataholi, fo ta nalelak dala sodak tetebes, do mana la'o heok neme dalak ndia mai, na, malangga anggama ndia, ta tao nakatoto'a kasa. Ndia dalen malolen neu sila, huu ndia boe oo hataholi fo lofoanak tuda sama leo sila. ³ Huu, ndia boe hataholi, fo tuda sama leo sila, de malangga anggama ndia boe, musi fee banda tunu-hotuk fo Manetualain koka heni ndia sala-singgo hehelin. ⁴ Hataholi ta bole so'uk aon fo dadik malangga anggama inahuuk. Te kada Manetualain naena hak, fo hele hataholi leondiak, sama leo makahulun ele, faik fo Ana so'u nala Musa ka'an Harun. ⁵

⁵ Leondiak boe no Karistus. Ana ta so'u Ndia ao hehelin, fo dadik malangga anggama inahuuk. Te makahulun, Manetualain mesa kana so'u nala Ndia, nae,
"O ia, Au Anang,

✧ 5:3 Malangga Anggama la Heti-heun 9:7 ✧ 5:4 Kalua neme Masir mai 28:1

fo faik ia, Au so'u ala O, fo to'u palenda."✧

⁶ Nai baba'e fe'ek nai Manetualain Susula Malalaon, Ndia boe kokolak, nae,
 "O dadik malangga anggama mata-aok esa no
 Melkisedek makahulun ele ndia,
 tehoo O dadik malangga anggama losa
 dodoon neu."✧

⁷ Faik fo Yesus sodan sangga basan nai dae-
 bafok ia, Ana hule-haladoi ta no hahaek, ma
 namatani, noke tulu-falik neme Manetualain
 mai, fo natetea Ndia. Te Ana bubuluk nae,
 Manetualain koasan ndia, bisa nasala'e nala
 Ndia. Boe ma Manetualain namanene Yesus
 huu Ndia tungga tebe-tebe Manetualain hihii-
 nanaun.✧ ⁸ Te Yesus ndia, na Manetualain
 Anan. De Ana musi nanoli tungga Manetualain
 hihii-nanaun, leo mae Ana hambu doidosok.
⁹ De, memak Ana tao tungga tebe-tebe basa
 Manetualain hihii-nanaun. Huu ndia de hatem-
 atak ia, Ana dadik Ai Sodak Huun, neu basa
 hataholi so, fo lamahele leu Ndia, suek ala bisa
 lasoda lakandondoo henin lo Manetualain. ¹⁰ Te
 Manetualain so'u nala Yesus so, dadik malangga
 anggama, fo mata-aok esa no malangga anggama
 Melkisedek lele uluk ele.

Boso nggali heni ei namahehelen neu Karistus

¹¹ Bei hambu dede'ak no'uk, fo au sangga
 kokolak la'eneu Karistus ma Melkisedek ndia, te
 au akato'a tao anggaledo dede'a kala sila, huu
 ei bei sama leo kakana nggoak, fo bei ta bisa
 bubuluk no teteben. ¹² Naa te, ei ia mamahele

✧ 5:5 Sosoda Koa-kio kala 2:7 ✧ 5:6 Sosoda Koa-kio kala 110:4

✧ 5:7 Mateos 26:36-46; Markus 14:32-42; Lukas 22:39-46

dook ia so. Tunggu teteben, na ei musi dadik mesen so, fo bisa manoli hataholi fe'ek. Tehuu titak tae, ei ia bei sama leo kakana mbimbilanak fo bei ta bisa na'a aon, te bei fo kada ninu kamboe. Ei bei paluu hataholi, fo nanoli ei dede'ak huu-oka nala neme Manetualain Susula Malalaon mai. ¹³ Au bisa akasasama ei mia kakana mbimbilanak leondiak, huu ei bei ta bubuluk nanonolik huu-okan la'eneu Karistus, fo ei bisa masoda no ndoos.☆ ¹⁴ Tehuu mete ma kakana mbimbilanak inahuu mai so, na tana ninu kamboe so bali, tehuu na'a nana'a matea. Ndia sama leo hataholi fo nanoli losa bubuluk no teteben Lamatuak nanonolin so, fo ela ana bubuluk bee ndia malole, ma bee ndia manggalauk.

6

¹ De, ei musi manoli nanonolik lutu-lutuk, huu ei manoli dook nanonolik huu-oka nala la'eneu Karitus so. Huu ndia de hatematak ia, boso manoli bali-bali nanonolik huu-okan, la'eneu hataholi fo musi la'o ela sala-singgo nala; nanonolik la'eneu hataholi namahеле Manetualain; ² nanonolik la'eneu salani; nanonolik la'eneu so'uk limak fo fee baba'e-babatic neu hataholi, fo ana simbok Dula Dale Malalaok koasan; nanonolik la'eneu Manetualain neu ko tao nasoda falik hataholi mana mate kala; ma nanonolik la'eneu hataholi fo neu ko nasale Manetualain, fo simbok Ndia nakeketun nae, see bole nasoda nakandoo no Ndia, ma see ta. ³ Tehuu mete ma Manetualain mbo'i, na, mai ita takahehenek ita nanonolin leo. Te au nau anoli

---

☆ 5:13 1 Korintus 3:2

hataholi la'eneu dede'ak lutu-lutuk ma deman seli.

⁴⁻⁶ Naa te, hambu hataholi la bubuluk Karistus nanonolin ma, lameda Manetualain dale malolen so, losa Ana haitua Ndia Dula Dale Malalaon neu sala. Ala bubuluk Manetualain Dede'a-kokolan, ma lameda Ndia koasan so, fo neu ko Ana paken mete ma daebafok basan so. Tehuu mae leondiak boe, te ala nggali heni sila namahehelen so, ma ala heok lasadea la'o ela Karistus. Huu ndia, de ta bisa hambu dalak, fo ala bisa fali loke ambon, fo suek lasoda malole lo Manetualain bali. Te, mete ma hataholi ta nau hondak leondiak, na ndia sama leo sila mesa kasa mbaku tao lisa Ndia Anan nai ai ngganggek, ma basa de ala haumemeen nai hataholi no'uk matan.

⁷ Hataholi matak leondiak, sama leo dae, fo ana kalua buna-boak ta malole. Naa te, mete ma uda mai so, na dae neulauk bisa ana kalua buna-boak fo kasosoak neu hataholi mana tao ue daek. Basa de, Manetualain nakonda baba'e-babatik, fo tao nala dae ndia buna-boan boe namano'u.

⁸ Tehuu hataholi mana nasadea Karistus, sama leo dae fo kada ana kalua dila-nggauk. De, dila-nggau kala sila sosoan ta fa boe. Ta dook boe, te Manetualain mai, fo natuda huhukuk neu dae ndia. Basa de, Ana hotu heni buna-boak ndia, te sosoan ta fa boe.✧

⁹ Tolanoo susue nggalei! Mae au kokolak belak fa leondiak, tehuu au boe bubuluk, ei ta heok masadea Karistus. Te ei mamahela neu Ndia so, ma ei soda mala boe, labuna-boa malole. ¹⁰ De, masaneda te Manetualain dalen ndoos, ma Ana

ta nafalende heni ei mbuse titin. Te ei ue-tao tingga-tingga so fo tulu-fali Ndia hataholi nala, ma sue sala. Neme makahulun mai, memak ei makalala'ok Ndia ue-ledin ndia so. Ma ei bei tao leondiak. ¹¹ Tehuu hatematak ia, au nau fo ei basa nggei tao ues tingga-tingga lena bali, fo tao tungga makandoo leondiak losa basan. No leondiak, na, dei fo ei simbo basa dede'a malole, fo ei mamahenan neme Manetualain mai. ¹² Sadi ei boso dadik mbelatua! Ei musi tao tungga hataholi la fo lamahela dook so neu Manetualain. Te sila lamahena lakandondoo henin neu Ndia, losa ala simbok lala hata fo Ana heluk ndia so.

¹³⁻¹⁶ Conto leo ba'i Abraham. Makahulun ele Manetualain mba'a heheluk no ndia, nenik sosook. Mete ma hataholi soo, na ndia bisa pake Manetualain naden, fo Ana dadik sakasii, huu Ndia ndia, lena heni hataholi ndia. Ma mete ma hambu dede'ak, na basa hataholi la bubuluk lae, hataholi ndia kokolan tetebes, huu ana soo pake Manetualain naden so. Memak hataholi dala tataon ndia. Tehuu faik fo Manetualain tao sosook no ba'i Abraham, Ana pake Ndia nade hehelin, huu ta hambu lenak neme Ndia mai. Ana helu nae,

“Neu ko Au fee baba'e-babatic makadotok
neu o ma o tititi-nonosim.

Neu ko ala boe lamano'u,
losa ta hambu hataholi bisa hingga nala
sala”.✧

Manetualain helu nate'e leondiak, boe ma ba'i Abraham namahela ma namahena nakandoo neu Manetualain mae dook bei fo ana simbo nala hata fo Manetualain heluk ndia so. ¹⁷ No

✧ **6:13-16** Tutuik la'eneu Sososan 22:16-17

leondiak, na ita bubuluk so, mete ma Manetualain tao heheluk no Ndia hataholin, na Ana mba'a heheluk ndia nenik sosook, fo tanggon nae, hata fo Ana heluk ndia, memak tetebes, ma ta bisa tao nasafalin. ¹⁸ Te hambu dede'ak dua ta bisa tao nasafalin. Fo kaesan ndia, Manetualain hehelun. Ma kaduan ndia, Ndia sosoon fo Ana tanggon heheluk ndia. De, mete ma Manetualain helu dede'ak esa, na, neu ko Ana tao tunggan, huu Ana ta bisa kokolak lou-latak. Huu ndia, de ita boso bii Ndia hehelun ndia. Ita talai, fo teu sangga sodak nai Ndia so, de hatematak ia, kada ita tahani, fo tamahena takandoo neu Ndia. ¹⁹ No leondiak, na ita dalen sodak so, sama leo ofa baluk esa, kalua neme lii mai de nasalai neu namo seseek. Te ita tamahena neu Yesus Karistus, fo mana dadik neu ita malangga anggama manai lain seli so. Makahulun, nandaa no hataholi Yahudi la fai malolen, na, malangga anggama manai lain seli maso nesik tema gorden fo mana babaa nala Kama Malalaok Nalan seli, fo nasale Manetualain nai ndia. ²⁰ Tehuu hatematak ia, Yesus maso nakahuluk so, fo soi dalak fee ita. Te Ndia boe malangga anggama manai lain seli fo mata-aok esa leo Melkisedek nai makahulun ele. Tehuu Yesus ana seli lena malangga anggama laak, huu Ndia ta hahae nitak nakalala'ok Ndia ue-ledin. ^{*}

7

Melkisedek ndia, malangga anggama esa fo inahuuk lena malangga anggama Lewi no ndia

---

^{*} **6:19** Malangga Anggama la Heti-heun 16:2   ^{*} **6:20** Sosoda Koa-kio kala 110:4

tititi-nonosi nala

¹⁻³ Makahulun ele, Melkisaedek dadik manek kota Salem. Ndia boe dadik malangga anggama neu hataholi mana makaluku-makatele neu Manetualain, fo Inahuuk Nalan seli. Ndia naden ndia ndandaan, “Manek Dale Ndoos”. Ma Mane Salem ndandaan, “Mane Mole”. Ta hambu esa bubuluk Melkisedek ia numbu-sadun. Ta hambu esa boe bubuluk ndia ina-man, ma bei-ba'i nala. Ta hambu esa bubuluk ndia fai bobonggin ma ndia mamaten. Kada hataholi la bubuluk ndia ndia mane kota Salem, ma malangga anggama neme Manetualain mai. Tehuu Melkisedek boe sama leo Manetualain Anan, huu ndia boe malangga anggama, fo ana nakalala'ok nakan-dondoo henin ndia ue-ledin.

La'i esa, hambu manek hida, ala mai lo sila soldadu nala, de lamoalala bua sala leme ba'i Abraham nonoo nala. Basa ndia, boe ma ba'i Abraham neu natati sama-sama no ndia nonoo nala, losa ala sengg mane kala sila. Boe ma ba'i Abraham asa ha'i lala falik basa bua sala sila. Faik fo ba'i Abraham fali so, boe ma Melkisedek kalua neme kota Salem mai, fo neu soluk ndia. Boe ma ana kokolak fee baba'e-babatik neu ba'i Abraham, nae, “Ela Manetualain fo Manai Lain Seli, fee baba'e-babatik neu o.” Basa ndia, boe ma ba'i Abraham ba'e fee baba'ek esa neme baba'ek sanahulu, neme basa buas fo ana namoa fali kasa ndia. Ana fee leondiak, huu Melkisedek ndia, na, malangga anggama neme Manetualain, fo Manai Lain seli.✧

⁴ Naa, dudu'a neulalau la'eneu Melkisedek ia! Ba'i Abraham ba'e fee ndia baba'ek esa neme

---

✧ **7:1-3** Tutuik la'eneu Sososan 14:17-20

baba'ek sanahulu, neme basa bua neulauk nalan seli, fo ana namoa falik. De, manggaledok so, Melkisedek ndia, na, hataholi inahuuk. ⁵ Naa te, faik ndia, Manetualain bei ta so'u hataholi, fo dadik malangga anggama. Losa ba'i Abraham solon Lewi, bei fo Manetualain so'u nala ndia, ma ndia tititi-nonosi nala, fo dadik malangga anggama neu basa ba'i Abraham tititi-nonosin. Basa ndia, boe ma Manetualain boe, nakonda heti-heuk nae, hataholi neme leo Lewi, naena hak simbok baba'ek esa neme buna-boak baba'ek sanahulu, neme sila tolanoo leo fe'e nala nai Israel.✧ ⁶ Tehuu Melkisedek ndia, ta Lewi tititi-nonosin. Mae leondiak boe, tehoo ba'i Abraham ba'e fee ndia baba'ek esa neme baba'ek sanahulu, huu ana taok Melkisedek ndia, hataholi fo ana seli. Faik ndia, ba'i Abraham simbo heheluk neme Manetualain mai so, fo fee baba'e-babatic neu ndia. Tehoo ma leondiak boe, Melkisedek boe, kokolak nae, "Ela Manetualain fo Manai Lain Seli ndia, fee baba'e-babatic neu o". ⁷ Ia boe oo dadi buti, nae, Melkisedek ndia hataholi inahuuk. Huu hataholi fo kokolak fee baba'e-babatic, neu ko inahuuk lena neme hataholi mana simbo baba'e-babatic ndia.

⁸ Malangga anggama basa sala laena hak, fo simbok lala baba'ek esa, neme baba'ek sanahulu mai. Tehoo sila kada hataholi basa faik, de dodoo boe ma ala mate. Malangga anggama Melkisedek boe simbo baba'ek esa, neme baba'ek sanahulu. Tehoo ana nasoda nakandoo, huu Lamatuak Susula Malalaon ta nafada nae, ndia maten. ⁹⁻¹⁰ Huu ba'i Abraham ba'e fee Melkisedek baba'ek esa neme baba'ek

---

✧ 7:5 Lelekek 18:21

sanahulu, neme bua sala sila, na, hataholi bisa dudu'a sudik lae, ndia boe tanggon ndia tititi-nonosin fo bei ta nana bonggi kala. No leondiak, na ita bisa taok ndia bae memak solon Lewi baba'en esa so neme babaek sanahulu.*

Ita paluu malangga anggama mata beuk, huu malangga anggama mata laak ta nabe'i koka heni hataholi salan no teteben

¹¹ Faik fo Lewi tititi-nonosi nala dadik malangga anggama, Lamatuak hele nala ba'i Musa ka'an Harun, dadik neu malangga anggama makasososak fo madema nalan seli. Malangga anggama la uen, na ndia latudu dalak fo bisa nasoda malalaok, ma malole no Lamatuak. Mae ala tao tungga basa heti-heu kala boe, tehoo malangga anggama matak leo Harun, ta nabe'i tao nalalao ndoos. Huu ndia, de ala paluu malangga anggama matak leo Melkisedek.

¹² Tehoo mete ma malangga anggama mata beuk, nggati malangga anggama mata laak, na, musi nggati heti-heu laak boe.

¹³ Naa, manggaledok so, malangga anggama mata beuk ndia, na ndia Yesus. Te Ndia nana bonggik neme leo fe'ek mai, ta neme leo Lewi mai. Tungga ba'i Musa heti-heun, na malangga anggama matak leo Harun, kada neme leo Lewi mai, ta bole neme leo fe'ek mai. ¹⁴ Tehoo basa hataholi la bubuluk lae, ita Lamatuan Yesus Karistus bonggin neme leo Yahuda mai. Tungga ba'i Musa heti-heun, na, ta hambu malangga anggama neme leo ndia mai.

---

* **7:9-10** Hataholi Yahudi ala tao hataholi numbu-sadu nala, nai bei-ba'in ao nala so.

15 Tehuu Manetualain ta pake heti-heu laak ndia bali, huu hatematak ia, Yesus nai ia so, fo dadik malangga anggama mata beuk, matak leo Melkisedek. 16 Te tungga ba'i Musa heti-heun, na, malangga anggama mata laa kala musi leme leo Lewi mai. Tehuu Yesus ta neme leo ndia mai. Mae leondiak boe oo, tehuu Manetualain so'u nala Ndia, fo dadik malangga anggama mata beuk, huu Ana naena koasa fo nasoda nakandondoo henin, ma ta hambu mana bisa tao nakalulutu Ndia. 17 Te Lamatuak Susulan nana sulak nae,

“O dadik malangga anggama matak esa no Melkisedek, nai lele uluk ele ndia, tehuu O dadik malangga anggama losa dodoon neu.”✧

18 Ndia ndandaan, nae, heti-heu laak, ta naena koasa, fo tulu-fali hataholi la. HUU ndia de Manetualain ta pake heti-heu laak so, fo makahulun Ana feen neu ba'i Musa ndia. 19 Te mae hataholi lasoda fo tao tungga heti-heu laa kala sila, tehuu bei hambu kasala kala. HUU ndia de hatematak ia, Lamatuak soi dalak malolen lena, fo ela ita tasoda mole-dame to Ndia.

Yesus ndia, Malangga Anggama fo inahuuk lena heni malangga anggama mata laa kala

20-21 Makahulun, faik fo Manetualain so'u nala Lewi tititi-nonosi nala, fo dadik malangga anggama, na, ta soo hata-hata no sila. Tehuu faik fo Manetualain so'u nala Yesus dadik malangga anggama, Ana helu nae,
“Au ia, Lamatuak!

✧ 7:17 Sosoda Koa-kio kala 110:4

Au soo, Au ta sangga tao asafali hata fo Au heluk ndia so.

Au so'u ala O dadik malangga anggama,
fo O makalala'ok O ue-ledim nakandondoo henin."☆

²² Ma Ana helu leondiak, na, Manetualain pake Yesus, fo tanggon fee ita, nae, Ana nau mba'a heheluk, fo neulaun lena bali no ita.

²³ Makahulun, malangga anggama mata laak musi nggati nakandoo, huu ala mate. Huu ndia de, musi hambu malangga anggama no'uk.

²⁴ Tehuu Yesus ndia, na, malangga anggama mata beuk esa fo nasoda nakandondoo henin, ma Ndia boe, nakalala'ok Ndia ue-ledin nakandondoo henin. De ta paluu hataholi fo nggati Ndia.

²⁵ Huu ndia de Yesus bisa nasala'e nala basa hataholi la, fo ala nau leni Manetualain leu lesik Ndia. Ana bisa tao leondiak, losa dodoon neu. Ma Ana dadik neu sila hataholi nalelelan fo mana masale Manetualain nakandoo, suek tulu-fali sala.

²⁶ Yesus ndia, malangga anggama fo nai lain seli, fo nandaa no ita. Huu Ndia ndia, Hataholi malalaok fo salan ta fa boe. Ndia ndia, ta sama leo hataholi basa faik, fo nalelak kada tao salak. Te Manetualain so'u dema-demak Ndia, lena heni basa manai daebafok, ma manai nusa-sodak. ²⁷ Huu ndia de Yesus malolen lena basa malangga anggama mata laak ndia. Makahulun, ala musi tao banda tunu-hotuk tungga-tungga faik, fo Manetualain koka heni sila sala-singgo heheli nala. Basa ndia na, bei fo ala tao tunu-hotuk fee hataholi la. Tehuu Yesus ta paluu

---

☆ **7:20-21** Sosoda Koa-kio kala 110:4

tao leondiak bali-bali, huu Ana fee Ndia ao-ina hehelin kada la'i esak so fo dadik neu tunu-hotuk. Ndia dai so fo Lamatuak koka heni basa hataholi la sala-singgo nala.✧

²⁸ Tunga ba'i Musa heti-heun, na ala so'u lala hataholi basa faik, fo dadik neu malangga anggama. Tehuu ala bei kasala kala. Huu ndia de Manetualain tao hehelu beuk nae, Ana nau so'u Ndia Anan, fo dadik neu malangga anggama inahuuk. Te, Ndia Anan ia, tungga nakandondoo henin Ndia hihii-nanaun.

8

Manetualain pake Karistus fo mba'a hehelu beuk, fo malolen lena heni hehelu laak

¹ De au kokolang huun leoiak: hatematak ia, ita taena malangga anggama inahuuk fo koasan lena heni malangga anggama makahulu kala. Ndia ndia, Yesus. Ana nanggatuuk to'u palenda nai Manetualain Manai Lain Seli boboa konan, nai nusa-sodak.✧ ² Ma Ana nakalala'ok Ndia ue-ledin, nai Manetualain mamana huhule-haladoin teteben. Mamanak ndia, Manetualain mesa kana taon, te ta hataholi taon.

³ Malangga anggama inahuuk nateme neni fefeek ma tunu-hotuk fee Manetualain. Huu ndia de Yesus boe oo musi neni tunu-hotuk. ⁴ Tehuu Yesus ta nakalala'ok Ndia ue-ledin nai daebafok. Huu nai daebafok, hambu malangga anggama so, fo fee fefeek ma tunu-hotuk neu Manetualain, tungga ba'i Musa heti-heun. ⁵ Ala lakalala'ok sila

---

✧ **7:27** Malangga Anggama la Heti-heun 9:7 ✧ **8:1** Sosoda Koa-kio kala 110:1

ue-ledin nai Teng Huhule-haladoik, fo namatao sama leo mamana huhule-haladoi teteben nai nusa-sodak. Te faik fo ba'i Musa nau tao Teng ndia, Manetualain tao nasanenedak ndia, nae, "Masaneda neulalau! O musi tao tebe-tebe tungga mata-aok fo Au atudu neu o neme letek ndia lain!"^{✧ 6} Tehuu Yesus ue-ledin ana seli lena heni neme malangga anggama mata laa kala. Te hatematak ia, Manetualain mba'a heheluk so fo malolen lena. Ndia boe, pake Yesus dadik lelete fo hataholi bisa lamolek lo Manetualain.

⁷ Makahulun ele, Ana mba'a heheluk no ba'i Musa, faik fo nakonda heti-heu kala sila. Mae leondiak boe, tehuu hataholi ta bisa nasoda malalaok tetebes tungga heti-heuk ndia. Huu ndi de ala ta bisa malole lo Manetualain. De hatematak ia, paluu heheluk beuk fo malolen lena bali. ⁸ Te makahulun, Manetualain ta hii Ndia hataholi nala, huu ala la'olena bali-bali Ndia heti-heu laan. Faik fo ta nakatataka bali, boe ma Ana luli, basa de Ana nafada nae, "Mamanene matalolole, te Au ia Lamatuak!

Neu ko Au mba'a hehelu beuk
ua hataholi nusak Israel,
ma leo Yahuda.

⁹ Heheluk ndia, fo dei fo Au mba'a ua sila,
ta sama leo hehelu makahuluk fo makahu-
lun Au mba'ak ndia so
ua sila bei-ba'i nala.

Te makahulun Au to'u sila lima nala
fo akalala'o kasa kalua mima dae Masir mai.
Tehuu, ala ta bisa tao tungga
hata fo ala heluk ndia neu Au so.
Huu ndia de Au ta nau mbali sala so bali.

✧ 8:5 Kalua neme Masir mai 25:40

- 10 Heheluk ndia, fo Au sangga mba'an ua hataholi nusak Israel asa,
ndia isin leoiak:
"Dei fo Au tao Au heti-heung neu ei dudu'a mala.
Dei fo Au sulak Au palendang neu ei dale mala.
Boe ma Au dadik neu ei Lamatuam,
ma ei dadik neu Au hataholing.
- 11 De ei basa nggei malelak neulalau Au,
mulai neme kadi'i anak nalan seli mai, losa inahuu nalan seli.
De ei ta paluu manoli bali ei nonoo mala
ma ei tolanoo mala lae,
'Ei musi malelak Lamatuak!'
- 12 Huu Au sangga atudu Au ameda kasian neu sala,
huu ndia de Au afalende heni basa sala-singgo nala."[☆]
- 13 Faik fo Lamatuak kokolak nae, Ana nau mba'a hehelu beuk no sala, na ndia ndandaan, nae, hehelu laak ta nana pakek so bali. Ta dook bali, te mopo heni kana so.

9

Lamatuak Yesus dadik tunu-hotuk fo malolen lena tunu-hotu laa kala

¹ Hatematak ia au nau asanenedak leoiak: faik fo Manetualain mba'a hehelu kaesan no ita beiba'i nala, Ndia boe nakonda heti-heuk, suek ala lambadedei mamana huhule-haladoik, fo ala bisa lakaluku-lakatele neu Ndia, tungga heti-heuk ndia hihii-nanaun. ² Nai mamana huhule-haladoik ndia, kauma pasak, no teng inahuuk

[☆] **8:12** Yermia 31:31-34

esa. Nai teng ndia kaman, hambu mamana banduk, ma mei esa, fo malangga anggama la paken fo tao loti fee neu Manetualain. Kama manai mata ndia, ala seseik lae, *Manetualain Kama Malalaon*.✧

³ Hambu tema gorden inahuuk nana londak, fo babaa neu kama fe'ek esa, fo lae, *Manetualain Kama Malalaon Nalan Seli*.✧ ⁴ Nai gorden ndia matan, hambu mei lilo mbilas esa, fo dede boo menik fo naboo meni neu Manetualain. Ma nai Kama Malalaok ndia, hambu peti lilo mbilas esa, fo makahulun ala seseik lae, *Peti Heheluk*. Nai peti ndia dalek, ala tao bua lele ulu laak, fo tao nasanenedak la'eneu Manetualain hehelun, fo Ana mba'an no sala. Nai ndia hambu tofles lilo mbilas esa, nanaisik no loti *manna*. Loti ndia, loti fo makahulun ele Manetualain nakondan neme lalai mai, fee neu ita bei-ba'i nala, neu faik fo ala ndoe leme mamana nees. Nai peti ndia boe, hambu ba'i Harun tete'e ain tuuk, fo makahulun nadoo. Ma hambu batu bebelak ndia fo Manetualain paken fo sulak Ndia heti-heun, fo fain feen neu ba'i Musa.✧ ⁵ Nai peti tatanan, hambu bua nana dokik dua fo landela-lasa'a. Bua nana dokik sila mata-aon sama leo Manetualain ata kalida nala leme nusa-sodak mai, fo lambadeik ma lida nala nana nakambelak loan ana seli, de tatana nala peti ndia, huu mamanak ndia natudu namemeda kasian Manetualain neu hataholi. Tehuu hatematak ia, au faing ta fo

---

✧ **9:2** Kalua neme Masir mai 26:1-30; 25:23-40 ✧ **9:3** Kalua neme Masir mai 26:31-33 ✧ **9:4** Kalua neme Masir mai 30:1-6; 25:10-16; 16:33; Lelekek 17:8-10; Kalua neme Masir mai 25:16; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 10:3-5

kokolak losa lutu-lutuk la'eneu bua sala sila.*

⁶ Sila dalan fo hetu buas nai Manetualain Teng Huhule-haladoin ndia, na memak leondiak. Boe ma malangga anggama la maso-kalua tungga-tungga faik leni kama mata ndia leu, fo lakalala'ok sila ue-ledin nai ndia.✧ ⁷ Tehuu kada malangga anggama Yahudi la malangga inahuun bole maso leni Manetualain Kama Malalaon Nalan Seli ndia. Ma ndia ta bole maso sudi faik bee, te kada ana bisa maso teuk esa la'i esa. Ma mete ma ana maso, na ana musu neni banda tunu-hotuk esa daan, fo neu mbilun neu Peti Heheluk ndia tatanan. Daak ndia no hihiik, suek Manetualain koka heni malangga anggama ma basa ndia hataholi nala sala-singgo nala, mae sila sala-singgo nala ala taon ta no namemedak boe.✧

⁸ Manetualain pake Ndia Dula Dale Malalaon fo tao ita talelak, tae, leo gorden ndia bei babaa dala masok neni Kama Malalaok Nalan Seli ndia neu, na ndandaan nae, hataholi bei ta bisa maso neni Lamatuak matan, mete ma hetu-heu laak bei nana pakek. ⁹ Te basa sila dadik natutuduk, fo Lamatuak Dulan paken fo nanoli ita fo bei kasodak hatematak ia. Makahulun, ita bei-ba'i nala leni sila fefee nala, ma banda tunu-hotu nala feen neu malangga fo Manetualain koka heni sila sala-singgo nala. Tehuu mae leni tunu-hotu makadotok leondiak boe, te tunu-hotu kala sila, ta bisa tao lala sila dale nala malalaok, ma

---

* **9:5** Susula dede'a Yunani nae, Lamatuak ata kalida kala leme nusa-sodak nai ia, nade 'kerubim'. Lamatuak ata malai nusa-sodak basa fain, ala seseik lae, 'angelos'. Sila ta kalidak. Mete boe, *Tutui Sososan* 3:24, ma *Kalua neme Masir mai* 25:18-22
 ✧ **9:6** Lelekek 18:2-6 ✧ **9:7** Malangga Anggama la Hetu-heun 16:2-34

ta bisa tao namopo sila namemeda salak nai sila dale nala. ¹⁰ De, hata fo ala taok ndia, tungga kada heti-heu anggama. Hambu heti-heuk fo ana palenda nae, ala ta bisa la'a ia, ma tala bisa linu ndia. Hambu heti-heu fe'ek lae, ala musi safe sila ao nala, ma sila manala nala tungga heti-heuk ndia hihiiin. Naa te, basa heti-heu kala sila, kada heti hataholi dea nala, te ta bisa heti hataholi dale nala. Mae leondiak boe, tehuu heti-heu kala sila musi la'ok nakandoo, losa Manetualain nggati heti-heu beuk.

¹¹ Tehuu hatematak ia, hambu Hataholi ndia so, fo Manetualain helu mema kana so neme makahulun mai. Ndia ndia, Karistus. Ana mai so, fo dadik neu ita malangga anggama manai lain seli, ma Ana tao dede'a malole fee ita so.† Ana nakalala'ok Ndia ue-ledin, sama leo malangga anggama laak, tehuu Ana naue-naledi nai mamana huhule-haladoik fo malole nalan seli. Ndia mamana huhule-haladoin ndia, ta nai daebafok, te hataholi ta tao mamanak ndia. ¹² Karistus boe, maso neni Kama Malalaok ndia, fo nasale Manetualain, sama leo malangga anggama manai lain seli mata laa kala, fo tao teuk esa la'i esa. Ma faik fo Ana maso, Ana neni daak fo fee Manetualain. Tehuu hambu mana kofe'ek. Te Karistus ta neni daak neme banda tunu-hotuk mai. Ana neni ndia, Ndia daa hehelin, huu Ana mate so, fo dadik tunu-hotuk fee ita. Tehuu Karistus neni Ndia daan kada la'i esak, fo tao ita takambo'ik teme ita sala-singgo

---

† **9:11** Susula dede'a Yunani fo malolen seli, ala sulak nae, “Ana tao dede'a malole neu ita so.” Tehuu hambu susulak luma bali, nana sulak, nae, “Ana *nau* tao dede'a malole neu ita.”

nala losa dodoon neu.

¹³ De, Karistus daan ndia, memak koasan lena heni banda la daa nala. Te tungga ba'i Musa heti-heun, na, hataholi mana tao sala-singgo kala manggenggeok, de tala landaa maso fo leu lakaluku-lakatele neu Manetualain. Ana musi neni malangga anggama neu, fo tao tunu-hotuk, suek tunu-hotuk ndia daan tao nalalao fali kasa. Hambu tunu-hotuk no'uk, fo loke bi'iaek daan, ma sapi daan. Hambu heti-heuk esa nae, mete ma hataholi daba la'e hataholi kamates, na ndia boe dadik manggenggeok nai Lamatuak matan. Mete ma hataholi ndia nau dadik malalaok bali, na malangga anggama nala la'u afu elak neme sapi tenak nana hotuk. Boe ma ana neni afu ndia, fo mbolin neu hataholi manggenggeok ndia, suek ana dadi malalaok nasafali.*

¹⁴ Naa! Mete ma banda daan bisa tao nalalao hataholi ao-inan dean fo manggenggeok, nakale-nak bali no Karistus daan! Te Ndia daan ndia, tao nala ita takambo'ik teme ita sala-singgo nala, ma tao nalalao ita dale nala. Te ita sala-singgo nala tao nala ita taelak dook teme ita Lamatuan. Faik fo Karistus maten leondia, Manetualain Dulan fo mana masoda nakandondoo henin ndia, ana tulu-fali Ndia, fo Ana fee Ndia aon neu Lamatuak, sama leo banda tunu-hotuk, fo salan ta fa boe. De, hatematak ia, ita bisa takaluku-takatele no teteben neu Manetualain fo nasoda nakandondoo henin.

¹⁵ Huu Karistus daan fo ana seli ndia, de Manetualain pake Ndia, fo mba'a hehelu beuk no basa hataholi la, fo Manetualain noke sala

---

* **9:13** Malangga Anggama la Heti-heun 16:15-16; Lelekek 19:9, 17-19

so, fo dadik neu Ndia hataholin. Te faik fo Karistus maten, fo nasala'e nala hataholi, Ndia boe, tifa nala ita bei-ba'i nala sala-singgo nala, fo ala taon nai lele uluk ele, faik fo Manetualain mba'a hehelu laak no sala. Huu ndia, de sila bisa lasoda lakandondoo henin lo Manetualain.

¹⁶ Au pake conto neu hataholi mana simbo pusaka, sama leo amak esa tao susula baba'ek fo dei fo fee pusaka neu ndia anan. Tehuu kakanak ndia, bei fo bole ha'i nala pusaka ndia, mete ma aman maten so. ¹⁷ Te mete ma aman bei kasodak, na ndia anan bei ta bisa simbo pusaka, fo aman helun ndia so, nai susula baba'ek ndia.

¹⁸ Leondiak boe, no Manetualain hehelu sososan fo Ana mba'an no ita bei-ba'i nala. Sila bei fo bisa simbo lala hata fo Lamatuak hehelun ndia, mete ma hambu mana mate makahuluk esa. Huu ndia de sila tunu-hotu nala fo pake banda daan, fo dadik buti, hambu mana matek so. ¹⁹ Fain,

ba'i Musa nakabubua nala ita bei-ba'i nala, fo nafada basa palenda fo manai heti-heuk ndia, fo Lamatuak nakondan ndia so. Basa ndia, boe ma ba'i Musa hala sapi ma bi'iaek, fo ana ha'i nala daan, de seseo kana no oe. Ndia boe pake tali mbilas fo mba'a nakabubua ai ndana doo lutuk luma, boe ma ana bolon neu daak ndia dalek, fo mbimbilun neu Manetualain Susulan fo Musa sula nalak ndia lain, ma neu basa lauinggu la.

²⁰ Faik fo ba'i Musa mbimbilu daak ndia, boe ma ana kokolak nae, "Daak ia, dadik tanda, nae, Manetualain mba'a heheluk no ei. Mete ma ei tao tungga basa Ndia palendan, neu ko Ndia boe, fee basa hata fo Ana heluk ndia." ✧ ²¹ Ba'i Musa boe mbimbilu daak neu Teng Huhule-haladoik,

---

✧ 9:20 Kalua neme Masir mai 24:6-8

ma basa bua manai ndia kala fo ala pake sala fo lakaluku-lakatele leu Manetualain. ✧ ²² Te tungga Manetualain heti-heun, hambu no'uk nalan seli musi tao lalao sala lenik daak. Huu ndia de mete ma hataholi nau dadik malalaok leme sila sala-singgo nala mai, na, musi hambu tunu-hotuk daan. ✧

²³ Hata fo au tuik la'eneu ita bei-ba'i nala, ma Teng Huhule-haladoik ndia, na basa sila kada natutuduk, fo ela ita bisa bubuluk Manetualain mamana huhule-haladoin teteben nai nusa-sodak. Te mete ma malangga anggama mata laak neni Teng ndia dalek neu, fo nakaluku-nakatele neu Manetualain, na ala musi tao lalalao basa-basan dei, lenik banda tunu-hotuk daan. Manetualain mamana huhule-haladoin nai nusa-sodak boe, musi malalaok. Tehuu musi pake tunu-hotuk daan fo neulauk nalan seli lenak neme banda daan mai. ²⁴ Kama Malalaok Nalan Seli, fo Karistus maso neu ndia, ta ndia Kama manai Teng Huhule-haladoik, fo hataholi nambadedein. Te Teng manai daebafok ndia, kada conto neme Teng isi-isik mai. Tehuu Karistus maso neni nusa-sodak neu, fo nasala'e ita nai Manetualain matan. ²⁵ Makahulun, malangga anggama manai lain seli, musi maso taa-taa tungga-tungga teuk neni Kama Malalaok Nalan Seli ndia, ma neni banda daan, neu Manetualain. Tehuu Karistus ta leondiak. Te Ndia paluu kada maso la'i esak, ma neni Ndia daa hehelin. ²⁶ Te mete ma Ana musi maso tungga-tungga teuk, fo sama leo malangga anggama mata laak ndia, na

---

✧ 9:21 Malangga Anggama la Heti-heun 8:15 ✧ 9:22 Malangga Anggama la Heti-heun 17:11

ndia ndandaan nae, Ana musi mate taa-taa bali mulai neme daebafok sososan losa hatematak ia, fo suek Ana koka heni hataholi esa-esak sala-singgon. Tehuu Ana ta tao leondiak. Te nandaa neu fain Ana mate fo dadik tunu-hotuk kada la'i esak, fo Ana nggali heni basa sala-singgok fo hataholi taok. ²⁷ Manggaledok so, fo hataholi kada mate la'i esak. Tehuu basa de ana musi mai nasale nai Manetualain matan, fo Lamatuak palisa kana. ²⁸ Leondiak boe, Karistus. Ana mate de fee aon, fo dadik tunu-hotuk kada la'i esak. Ma Ndia boe, neu ko fali main. Tehuu Ana ta nakaneni hataholi sala-singgo nala bali, huu Ana tao nabasa ues ndia so. Tehuu Ana nau nakanenik ndia, na ndia Ana nau nasala'e nala basa hataholi la, fo lamahena neu Ndia.✧

10

Karistus mate kada la'i esak, fo hataholi bisa nasoda malole no Manetualain losa dodoon

¹ Mete ma ita nau bubuluk tebe-tebe Manetualain hihii-nanaun, na heti-heuk ndia fo Ana feen neu ita bei-ba'i nala, bei ta manggaledok. Te ndia kada salaok neme dede'a malole, fo Lamatuak sangga fee ita. De, mae hataholi tungga heti-heu kala sila, ma leni banda tunu-hotuk taa-taa boe, te ndia ta bisa nalalao tetebes sila sala-singgo nala. ² Te mete ma heti-heuk ndia, bisa tao namopo sila sala-singgo nala tetebes, na, ala ta leni banda tunu-hotuk bali, huu ala ta lameda salak so nai sila dale nala bali. Naa te ta leondiak. ³ Te tungga-tungga teuk, ala lambue loke bali-bali, fo Manetualain koka heni sila sala-singgo

---

✧ **9:28** Yesaya 53:12

nala, ⁴ huu ta bisa banda daan naena koasa, fo nnggali heni hataholi sala-singgo nala tetebes.

⁵⁻⁶ Huu ndia, de Karistus kokolak leoiak neu faik Ana neni daebafok mai:

“Manetualain!

Manetualain ta namahoko no banda tunu-hotuk, ma fefee fe'ek fo ala lenik ndia.

Ala hala lisa banda makadotok, fo dadik tunu-hotuk.

Basa de ala tunu banda makadotok, fo loke ambon.

Mae leondiak boe, tehoo Manetualain dalen ta namahoko.

Huu ndia de, Manetualain nadenu Au uni daebafok ia mai, fo dadik neu hataholi, sama leo sila.”

⁷ Boe ma Karistus boe kokolak nae,

“Manetualain! Au nai ia so!

Au mai fo tao tungga Manetualain hihii-nanaun,

sama leo Manetualain mana kokolan sulak memak so la'eneu Au.”[☆]

⁸ De, Karistus kokolak sososan ndia, na ndia:

“Manetualain ta namahoko no banda tunu-hotuk, ma fefee fe'ek fo ala lenik ndia.

Ala hala lisa banda makadotok, fo dadik tunu-hotuk.

Basa de ala tunu banda makadotok, fo loke ambon.

Tehoo mae leondiak boe, Lamatuak dalen ta namahoko.”

De, mae ala tao tungga no matetuk ba'i Musa heti-heu nala, tehoo Manetualain dalen ta namahoko. ⁹ Faik fo Karistus kokolak nae,

[☆] **10:7** Sosoda Koa-kio kala 40:7-9

“Au mai, fo tao tungga Manetualain hihii-nanaun.”

Ndia ndandaan nae, Karistus mai, fo koka heni dala laak, boe ma nggatin no dala beuk. ¹⁰ Te Manetualain hihii-nanaun, na ndia, Yesus Karistus dadik tunu-hotuk, maten la'i esak soaneu ita hataholi. No leondiak, Ana tao nala hataholi dadik hataholi malalaok losa dodoon neu.

¹¹ Tungga-tungga faik, malangga anggama mata laak ala lambue lakalala'ok sila ue-ledi nala, ma lambue hala lisa banda tunu-hotu kala. Naa te, tunu-hotu kala sila, ta laena litak koasa, fo nggali heni hataholi sala-singgon no tetebes.✧

¹² Tehuu ita Malangga Anggama Manai Lain Seli, fo ndia Karistus, fee Ndia aon, fo maten dadik neu tunu-hotuk soaneu ita. Ma Ana dadik tunu-hotuk kada la'i esak, ma Ana soi dalak, fo bisa nggali heni basa ita hataholi sala-singgo nala. Basa ndia, bei fo Ana neu nanggatuuk neu Manetualain boboa konan, nai mamanak fo nana hada-holomata nalan seli. ¹³ Nai ndia, Ana nahani losa Manetualain tao Ndia musu nala do'ok neu Ndia.✧ ¹⁴ Ndia tunu-hotun fo la'i esak ndia, tao naketu nakandondoo henin sala-singkok koasan, soaneu hataholi fo Karistus tao nalalao sala.

¹⁵ Manetualain Dula Dale Malalaon boe nafada dede'ak ndia, fo bei sama leondiak neu ita. Te Ana kokolak nitak nae,

¹⁶ “Ei Lamatuam nafada leoiak:

Au mba'a hehelu beuk ua Au hataholi nggala,

Au tao Au het-heung neu sila dudu'a nala,

✧ **10:11** Kalua neme Masir mai 29:38 ✧ **10:13** Sosoda Koa-kio kala 110:1

ma Au sulak Au palendang nai sila dale nala.”✧

¹⁷ Basa de Ana nafada nakadaik nae, “Neu ko Au ta asaneda sila sala-singgo nala bali. Ma Au afalende heni sila tatao-nono'i nala sila,

faik fo ala la'o lena Au heti-heu nggala” .✧

¹⁸ Naa. Ndia ndandaan nae, mete ma Manetualain koka heni hataholi sala-singgo nala so, na hataholi ta paluu leni tunu-hotuk bali, fo tao makasufu Manetualain dalen.

Ita boso bii tasale Manetualain

¹⁹ De leoiak, tolanoo nggalei! Yesus tao nafaa Ndia daan, fo tao makasufu Manetualain dalen. Huu ndia de hatematak ia, boso bii bali tasale Ndia nai Ndia Mamana Malalaon Nalan Seli nai nuşa-sodak. ²⁰ Masaneda Kama Malalaok Nalan Seli ndia! Nai ndia, hambu gorden inahuuk fo babaa, fo hataholi ta bole maso nasale tutik Manetualain. Tehuu no Yesus mamaten ndia, Ana soi dala beuk, fo hataholi bisa lakokola tutik lo Manetualain. ²¹ Lena-lenak bali, Yesus boe dadik malangga anggama fo ana seli, fo onolau ma heti Manetualain uma isi nala. ²² Huu ndia dadik ita hak, de, mai fo ita maso, teu tasale ma kokolak tutik to Manetualain. Tehuu ita musi tamahele tebe neu Ndia no dale ndoos. Te Yesus mamaten tao nalalao ita dalen, losa ita ta dudu'a dede'a manggalauk bali. Ma ita boe musi tasoda malalaok, sama leo malangga anggama laa kala, fo musi nadiu oe dei, bei fo maso ono-lau Lamatuak.✧ ²³ Mai fo ita boe

---

✧ **10:16** Yermia 31:33   ✧ **10:17** Yermia 31:34   ✧ **10:22** Malangga Anggama la Heti-heun 8:30; 16:4; Yeskial 36:25

to'u tea-tea basa hata fo ita manakun la'eneu Manetualain. Ma ita boe musi tamahena teu Ndia, ma boso dudu'a mata-matak, te neu ko Ana tao tungga Ndia hehelun. ²⁴Ma mai fo ata sangga dalak, fo kokoe ita tolanoo kamahele nala, fo ela ita basa nggata tatudu susuek no'uk, ma ue-tao dede'a malole mata-matak. ²⁵Te au amanene so, hambu luma tala nau lakabubua bali lo sila tolanoo hataholi kamahele nala. Tehuu boso leondiak! Te ei musi makabubua, fo tao matea esa no esa dalen. Nakalenak bali, huu Lamatuak fai fafali main deka-deka so. Tao masaneneda kasa leondiak!

²⁶Tolanoo susue nggalei! Ita bubuluk losa lutulutuk, la'eneu dede'ak Yesus Karistus dala teteben. Tehuu mete ma ita heok tasadea Yesus, ma tambue tao sala-singgok takandondoo henin, na ndia ndandaan nae, ta hambu tunu-hotu fe'ek so bali fo bisa koka heni ita sala-singgo nala.

²⁷Ita kada tahani to bibiik, fo Manetualain mai huku ita. Te ha'i naraka fo mana mbila ana seli ndia, nahehele so, fo sangga tao nakalulutu heni basa hataholi mana laban Ndia.✧ ²⁸Makahulun, mete ma hambu hataholi esa, fo la'o lena ba'i Musa heti-heun, ma hambu hataholi dua do telu fo dadik sakasii leondiak, na hataholi mana tao salak ndia, musi huku maten, de ta hambu ambon bali.✧ ²⁹Tehuu hatematak ia, mete ma hambu hataholi tao nakadadaek Manetualain Anan, na ndia sama leo ana tao Yesus daan belin ta, fo Ana tao nafaa heni daan fo tao nalalao hataholi ndia. Ma ta mbali Manetualain hehelun, fo nana mba'ak no hataholi ndia nenik Yesus daan. Ma ndia boe, tao nala Manetualain Dulan

---

✧ **10:27** Yesaya 26:11   ✧ **10:28** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 17:6; 19:15

luli, fo natudu dale malolen neu hataholi ndia. Dudu'a sudik! Te hataholi mata leoiak, neu ko ana hambu huhukuk, fo belan seli bali, lena heni hataholi mana timba heni ba'i Musa heti-heun.✧

³⁰ Manetualain kokolak nitak nae,

“Au aena hak, fo bala hataholi manggalaun.

Ma neu ko Au tao tungga leondiak.”

Ma nana sulak bali nae,

“Manetualain ndia, na Lamatuak.

Neu ko Ana natuda huhukuk neu Ndia hataholi nala”.✧

³¹ Masaneda te Manetualain nasoda nakandon-doo henin! Neu ko hataholi la bii mete ma Lamatuak humu lala sala so!

³² Ei musi masaneda, neu faik fo bei fo ei mulai bubuluk la'eneu Karistus, boe ma ei dudu'a mala dadik manggaledok. Te faik ndia, mae ei hambu doidosok, ma toto'ak makadotok, tehoo ei makatataka ma mamahale makandoo neu Karistus. ³³ Hambu hataholi nakadadaek, ma nakamamaek ei nai hataholi no'uk matan. Hambu hataholi tao leondiak neu ei nonoo hataholi kamahale mala. ³⁴ Ei mameda kasian,

ma matudu dale malole neu hataholi fo nana nandeek neni bui dale neu. Mete ma hataholi namana'o neni ei bua nala, na kada ei dale mala ndoo-ndoo, huu ei bubuluk so, mae, ei ia dei fo simbok dede'a fo lolen lena, fo hataholi ta bisa lamana'o lenin. ³⁵ Huu ndia de ei musi to'u tea-tea ei namahehelen ndia. Te dei fo Lamatuak bala makadotok fee ei. ³⁶ De, kada mahele! Te mete ma ei tao tungga Lamatuak hihii-nanaun nakandoo so, na dei fo ei simbo basan, fo Ana heluk ndia so neu ei. ³⁷ Lamatuak mana kokola

---

✧ **10:29** Kalua neme Masir mai 24:8 ✧ **10:30** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 32:35, 36

nala sulak so la'eneu Hataholi fo Sangga Mai ndia nae,

“Ta dook bali, te Hataholi fo Sangga Mai ndia, toda mai so.

Boso ei samane mala ma'a-male, te Ana sangga mai lai-lai.

³⁸ Hataholi fo dale ndoos,
dei fo hambu nasalala'ek,
huu ana namahele Au.

Tehuu mete ma hambu mana makadedeak neme Au mai,

na Au daleng ta namahoko.”☆

³⁹ Tehuu ita ia, ta hataholi makadedeak neme Manetualain mai. Te hataholi mata leondiak, neu ko naelak dook neme Ndia mai. Tehuu ita ia, hataholi kamahelek neu Manetualain. De, ita hambu sodak takandondoo henin to Ndia.

11

Ita musi tamahеле takandoo neu Manetualain, sama leo hataholi lele uluk

¹ Mete ma ita tamahеле teu Manetualain, na ndia ndandaan nae, ita tamahеле neu Ndia takandondoo henin. Te mete ma Ana helu sangga tao dede'ak esa, na ita bubuluk tae, neu ko Ana tao tungga heheluk ndia. Mae ita bei ta simbo hata-hata boe, te kada ita tamahеле takandoo. ² Hambu neme ita bei-ba'i nala, fo memak sila namahehelen leondiak. Huu ndia de Manetualain boe simbo kasa.

³ Daebafok ma lalai fo ita titan hatematak ia, ita tamahеле tae, Manetualain tao basa ia la. Tehuu Ana ta uki-dokik pake liman fo sama leo ita tita hataholi la tao pake lima nala, te kada

---

☆ **10:38** Habakuk 2:3-4

Ana kokolak pake Ndia Dede'a-kokolan, boe ma basa sala dadi.✠

Habel

⁴ Habel namahele Manetualain. Huu ndia, de ana neni fefee malolen lena heni ka'an Kaen. Manetualain simbok no malole Habel ma ndia fefeen ndia, huu ndia dalen ndoos. De, mae ana mate dook so, tehuu ita bei tanoli teme ndia mai, huu namahehelen ndia.✠

Henok

⁵ Henok boe namahele neu Manetualain. Huu ndia de Manetualain so'u laik ndia neni nusa-sodak neu, fo ela ana boso mate. Hataholi la boe lasanggak ndia, tehuu ta latonggon, huu Manetualain so'u laik ndia. Manetualain simbok ndia no malole, de Manetualain nafada nae, "Henok ia, hataholi fo tao namahoko Au daleng."✠

⁶ De leoiak tolanoo nggalei! Manggaledok so, Manetualain ta simbok hataholi fo ta namahele neu Ndia. Te hataholi fo nau neni Manetualain neu, na musi namahele nae, Manetualain memak kasodak. Ma ndia musi namahele nae, Manetualain nau tulu-fali hataholi fo mai sangga Ndia.

Noh

⁷ Noh boe namahele Manetualain. Huu ndia de Noh namahele neu Manetualain nafada mema kana nae, "Noh! Masaneda bou! Dei fo Au tao akalulutu daebafok ia unik fa tuak fo hataholi bei ta lita litak." Mae Noh bei ta nita nitak mata leondiak boe, te ana namanene neu Manetualain, ma ana tao ofak fo tao nasoda ndia uma isi nala.

✠ **11:3** Tutuik la'eneu Sososan 1:1; Sosoda Koa-kio kala 33:6, 9; Yohanis 1:3 ✠ **11:4** Tutuik la'eneu Sososan 4:3-10 ✠ **11:5** Tutuik la'eneu Sososan 5:21-24

Huu ndia namahehelen ndia, de Manetualain taon ndia hataholi dale ndoos. Tehuu basa hataholi fo ta lamahele, na Manetualain huku belak neu sala.✧

Ba'i Abraham la'o ela ndia nggolon

⁸ Ba'i Abraham boe namahele neu Manetualain. Huu ndia, de Manetualain noke nala ndia, nae, "Ham aa! Kalua la'o ela o nggolom, fo muni mamanak esa fo dei fo Au atudun neu o. Te dei fo dae ndia dadik neu o tititi-nonosim pusaka nala." Namanene leondia boe ma, ana tao tungga Manetualain hii-nanaun, mae ana ta bubuluk sangga bee neu.✧ ⁹ Faik fo ana losa dae ndia, boe ma nambadedei ndia teng, fo ana leo, sama leo hataholi deak nai dae ndia boe, fo Manetualain helu so sangga fee ndia. Basa de, ndia anan Isak ma ndia umbun Yakob boe ala leo lai ndia, te Manetualain helu so, fo fee dae ndia dadik sila pusaka nala.✧ ¹⁰ Ana namahena, dei fo ana leo kota esa fo ana seli. Te, Manetualain mesa kana tao gambar, fo nambadedei kota ndia.

Bei Sara

¹¹ Sara, fo ba'i Abraham saon, namahele neu Manetualain boe. Mae ndia bei ta bonggi nitak, ma namalasi nalan seli so, tehuu Manetualain tao fo ana bisa dadik beik neu hataholi nusa inahuuk esa. Te ana namahele, nae, neu ko Manetualain tao tungga hata fo Ana heluk ndia so.✧ ¹² Huu ndia de mae ndia namalasi nalan seli so boe, te ana bei bisa hambu numbu-saduk makadotok, losa ta hambu hataholi hinggga nala

---

✧ **11:7** Tutuik la'eneu Sososan 6:13-22 ✧ **11:8** Tutuik la'eneu Sososan 12:1-5 ✧ **11:9** Tutuik la'eneu Sososan 35:27 ✧ **11:11** Tutuik la'eneu Sososan 18:11-14; 21:2

sala. Te sila no'un sama leo nduuk malai lalai, ma salaek malai tasi bifi.✧

Ba'i-ba'i la fo lamahele ma lamahena nusa namo esa

¹³ Ita bei-ba'i nala fo ba'i Abraham, ba'i Isak, ma ba'i Yakob boe lamahele lakandoo neu Manetualain losa ala mate. Tehuu ala bei ta simbo nusak, fo Manetualain heluk ndia. Mae leondiak boe, tehoo ala lamahena lakandoo, ma dale nala lamahoko, huu ala lita nusak ndia leme dook mai. Te ala manaku so, lae, sila kada hataholi nusa deak, fo ala leo tataak nai daebafok ia.✧ ¹⁴ Naa te, manggaledok so, hataholi fo mana kokola leondiak, ala dokodoe so, fo hambu mamanak esa dadik neu sila nusa hehelin. ¹⁵ Mete ma nusak ndia fo ita ba'i nala ala dokodoek ndia so, fo ndia ba'i Abraham dae fua funin, na neu ko ala hambu fai lelak no'uk, fo ala fali leni ndia leu. ¹⁶ Tehuu nusak fo ala dokodoek ndia, na ndia nusak fo ana seli nai nusa-sodak. Huu ndia de Manetualain simbok sila no malole, fo ala dadik Ndia hataholi nala. Te Ana nahehele nala memak kota esa so feen neu sila nai nusa-sodak.

Ba'i Abraham fee anan Isak

¹⁷⁻¹⁸ Ba'i Abraham boe namahela tebe-tebe neu Manetualain, faik fo Manetualain sangga ukusudi ndia namahehelen. Huu ndia de ana tao tungga Manetualain palendan, de ana fee anan Isak dadik neu tunu-hotuk.✧ Naa te, makahulun Manetualain helu so la'eneu kakanak ndia nae,

---

✧ **11:12** Tutuik la'eneu Sososan 15:5; 22:17; 32:12   ✧ **11:13** Tutuik la'eneu Sososan 23:4; 1 Isra'el no Yahuda Tutuik 29:15; Sosoda Koa-kio kala 39:13   ✧ **11:17-18** Tutuik la'eneu Sososan 22:1-14

“Neme o anam Isak ia, dei fo o hambu numbu-saduk no'uk, losa ala dadik hataholi nusak fo ana seli”.✧ ¹⁹ Tehuu ba'i Abraham dudu'a so nae, Manetualain naena koasa fo tao nasoda falik hataholi kamates. Memak tetebes ndia, te faik ndia sama leo ana hambu falik ndia anan fo ana dadik neu tunu-hotuk so.

Ba'i Isak

²⁰ Ba'i Isak boe namahele neu Manetualain. Huu ndia de ana hule, fo ela dei fo Manetualain fee baba'e-babatic neu ndia anan Yakob ma Esau.✧

Ba'i Yakob

²¹ Ba'i Yakob boe namahele neu Manetualain. Huu ndia de faik fo ana sangga mate, nambadeik luku-luku to'u tete'e-aik, fo nakaluku-nakatele neu Manetualain. Basa de ana hule Manetualain fee baba'e-babatic neu ndia umbun, fo neme ndia anan Yusuf mai.✧

Ba'i Yusuf

²² Ba'i Yusuf boe namahele neu Manetualain. Faik fo ana sangga mate, namahele nae, Manetualain dei fo noo Ndia hataholi Israel asa kalua leme nusa Masir mai. Huu ndia de ana helu sala, fo ala musi leni falik ndia dui-loun, mete ma ala la'o ela nusa Masir.✧

Ba'i Musa ina-aman

²³ Ba'i Musa ina-aman boe lamahale neu Manetualain. Faik fo inan bonggi nala ndia, boe ma lafunin losa bulak telu, huu ala lita ndia

---

✧ **11:17-18** Tutuik la'eneu Sososan 21:12 ✧ **11:20** Tutuik la'eneu Sososan 27:27-29, 39-40 ✧ **11:21** Tutuik la'eneu Sososan 47:31—48:20 ✧ **11:22** Tutuik la'eneu Sososan 50:24-25; Kalua neme Masir mai 13:19

aon nombe-nombe. Ma ala ta bii mane nusa Masir, mae ana palenda ndia hataholi nala, nae, “Tao misa memak basa kakana touanak, fo nana bonggik neme hataholi Ibrani la mai”.✧

Ba'i Musa

²⁴ Faik fo Musa inahuu mai, ndia boe oo namahele neu Manetualain. Te makahulun mane Masir ana fe'on so'u nala ndia, fo dadik neu ndia anan. Mae leondiak boe, tana nau hataholi la taok ndia leo mane Masir numban.✧ ²⁵ Te ana dudu'a nae, malolenak ana nasoda to'a-taa no'u no Manetualain hataholi nala, neme ndia nasoda namahoko no dede'a manggalauk fo kada nahele ta dook. ²⁶ Ana ela hataholi la lakadadaek ndia, huu namahena neu Karistus, fo ndia Hataholi fo Manetualain heluk so, sangga haituan mai. Ana nahele leondiak, huu ana bubuluk dei fo Lamatuak bala fee ndia seseba malolen lena heni basa hata-heto malai dae Masir.

²⁷ Ba'i Musa boe namahele neu Manetualain, faik fo noke mane Masir nakambo'ik fo noo ita bei-ba'i nala la'ok kalua leme ndia nusan mai. Mae manek manggalau nalan seli, tehoo ba'i Musa ta biin. Ana namahele nakandoo neu Manetualain fo ta nana nitak, sama leo ana nita aon Manetualain.✧

²⁸ Ba'i Musa boe namahele neu Manetualain, faik fo ala lahehele so, fo sangga ala la'o kalua leme dae Masir mai. Te ana tao tungga Manetualain palendan, ma nadenu ita bei-ba'i nala tao Paska sososak, ma hala bi'ilombo, de ala ha'i lala bi'ilombo ndia daan fo ala tao tanda neu

---

✧ **11:23** Kalua neme Masir mai 2:2; 1:22 ✧ **11:24** Kalua neme Masir mai 2:10-12 ✧ **11:27** Kalua neme Masir mai 2:15

sila uma nala. Le'odaen ndia, Manetualain atan neme nusa-sodak mai fo tao nisa basa kakana ka'ak manai nusa Masir. Tehuu ana ta maso neu tao nisa nai ita bei-ba'i nala uma nala, huu ana nita daak ndia nai sila uman lelesu nala.✧

Ita bei-ba'i nala

²⁹ Faik fo ita bei-ba'i nala kalua leme dae Masir mai, sila boe lamahele neu Manetualain. Huu sila namahehele nala ndia, de Lamatuak tada ba'e oe manai Tasi Mbilas, fo ala lena no sodak leni dae madak leu. Tehuu soldadu Masir fo mana husi tungga sala, ala bolo mate ledoeik fo ala soba lesik ndia.✧

Ina Rahab

³⁰ Faik fo ita bei-ba'i nala maso nusa Kana'an so, sila boe lamahele neu Manetualain. Te ala tungga Ndia palendan, de la'o e'o kota Yeriko tembo dean losa faik hitu. Boe ma tembok ndia tu'u heni tuti kana.✧

³¹ Hambu Rahab boe fo makahulun ana dadik ina kalabik nai kota ndia. Huu ana namahele neu Manetualain, de ana simbok no malole hataholi Israel asa mana mete-makun, ma nafuni sala nai ndia uman. Boe ma Lamatuak tao nakalulutu basa hataholi Yeriko la, huu ta nau lamanene leu Ndia. Tehuu Lamatuak tao nasoda Rahab huu ndia namahehelen.✧

Hataholi fe'ek no'uk boe oo lamahele leu Manetualain

³² Au bei bisa kokolak naluk bali, la'eneu hataholi fe'e kala, fo lamahele leu Manetualain. Tehuu au faing ta, fo tui lutu-lutuk la'eneu

---

✧ **11:28** Kalua neme Masir mai 12:21-30 ✧ **11:29** Kalua neme Masir mai 14:21-31 ✧ **11:30** Yosua 6:12-21 ✧ **11:31** Yosua 6:22-25; 2:1-21

Gideon, Barak, Simson, Yefta, Dauk, Semuel, ma Lamatuak mana kokola fe'e nala. ³³ Sila basa sala lamahele neu Manetualain. Huu ndia, de hambu mana senggik laban mane kala. Hambu mana to'u palenda no dale ndoos, fo nasala'e hataholi fo ta kasalak, ma huku hataholi kasalak. Hambu mana simbo hata fo Lamatuak hehelun ndia so. Ma hambu ana senggik meo-asu. ³⁴ Hambu mana tao mate ha'i mana mbila inahuuk. Hambu Lamatuak nasala'e nala neme hataholi fo nau tao nisa sila nenik tafa. Hambu fo ta balakaik, tehoo Lamatuak tao nala sala balakaik. Hambu Lamatuak tao nala sala dadik ana seli fo latati, losa ala husi lakadedeak musu soldadu nala leme mamana fe'e kala. ³⁵ Hambu ina-ina kala boe fo ala simbo falik sila ana nala fo Manetualain tao nasoda fali kasa.

Tehoo hambu nana tao doidosok, huu ala lamahele neu Manetualain. Ala lahiik mate, fo ela sila boso heok lasadea Manetualain. Te ala ta laketu natututin lo Ndia. De, ala lamahena, lae, dei fo Manetualain so'u sala fo lasoda malolen lena bali nai nusa-sodak. ³⁶ Hambu nana haumemee kala, ma nana filuk. Hambu fe'e kala bali na ei nala nanakabik nai bui dale. ³⁷ Hambu mana matek, huu nana mbiak nenik batu. Hambu ala mate, huu hataholi holo ba'e duak ao nala. Hambu mate, huu nana tatik nenik tafa. Hambu fo nasoda hata taak, de kada pake balo'as neme banda louk mai, huu hataholi tao

---

✧ **11:32** Mana Kee Dede'a kala 6:11—8:32; 4:6—5:31; 13:2—16:31; 11:1—12:7; 1 Semuel 16:1—1 Mane-mane kala 2:11; 1 Semuel 1:1—25:1 ✧ **11:33** Daniel 6:1-27 ✧ **11:34** Daniel 3:1-30 ✧ **11:35** 1 Mane-mane kala 17:17-24; 2 Mane-mane kala 4:25-37 ✧ **11:36** 1 Mane-mane kala 22:26-27; 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 18:25-26; Yermia 20:2; 37:15; 38:6

doidoson ma tao nakatoto'a kasa, losa nana husi heni kasa,^{☆ 38} de ala lalai leu leo lai mamana nees, nai lete kala, nai lua kala, ma nai bolo dae la. Hataholi la tao lakadadae kasa, ma husi heni sala leu leo lai mamana ta malole. Tehuu ta nandaa mete ma hataholi manai daebafok leo sama-sama lo sala, huu sila namahehele nala ana seli.

³⁹ Manetualain koa basa sala, huu sila namahehele nala leu Ndia. Tehuu losa sila mamaten boe, ala bei ta simbo hata fo Manetualain heluk ndia. ⁴⁰ Ana nau fo tungga Ndia hehelun nenik dala malolen lena. Huu Ana nau fo ita basa nggata bisa tasoda takandoo sama-sama to Ndia: fo ndia hatematak ia ita talelak Karistus so, ma sila fo mana mate lele ulu kala boe.

12

¹ De, talobee no ita fo bei kasodak hatematak ia? Ita sama leo hataholi mana tungga nakasusudik nalaik. Ita bei-ba'i nala, fo lamahele neu Manetualain, makahulun ele, ala sama leo mana manilu kala, fo lambadeik ndule fo fufu'a ita samane nala. Tehuu mete ma ita bei nanamba'ak no sala-singgo kala, na ndia tao nala ita talai koe-koe. Huu ndia de ita musi nggali heni basa sala-singgo kala sila, fo ela ita bisa talai no tean. Te Manetualain mesa kana hele nala ita so, fo tungga nakasusudik ia, de ita musi takatataka fo talai losa to lane. ² Ma ita musi talai no matak ta suli kii-konak, tehuu kada suli Yesus. Te Ndia ndia soi dalak fo ita bisa tamahale teu Manetualain. Ma dei fo Ana tulu-fali fo ita bisa tamahale takandondoo losa basan. Masaneda do

---

☆ **11:37** 2 Isra'el no Yahuda Tutuin 24:21

ta? Faik fo Yesus doidoso nai ai nnganggek, na hataholi la haumemeen, tehoo Ana nakatataka nakandoo. Te Ana bubuluk, mete ma basa Ndia doidoson, dei fo Ndia dalen namahoko. Tetebes ndia. Te Ana mate, boe ma Manetualain so'u nala Ndia fo nanggatuuk neu Manetualain boboa konan, de Dua sala palenda no'u. ³ Mae hataholi tao manggalauk neu Ndia, tehoo Ana nakatataka nakandoo. De ei boso mafalende heni Yesus doidoson ia, fo ela ei bisa makatataka makandoo, ma ta mameda manggu.

Manetualain nau nafada fo nanoli ita, sama leo amak esa nanoli anan

⁴ Ei laban soba-dou kala so, tehoo ei bei ta laban tangga-tangga losa ei daa nala faa. Tetebes, hetu? ⁵ Fama ei mafalende heni Manetualain Dede'a-kokolan so, fo Ana nafada ei, sama leo amak esa nakokola no ndia anan nae, "Ana nggo ei!

Mete ma ita Lamatuan nanoli o nenik hukudokik, suek o masoda tungga dala tetebes, na, o boso tao makadadaek!

Ma mete ma Ana ka'i fo nanoli o, na, o dalem boso kadi'i.

⁶ Te ita Lamatuan ka'i fo nanoli hataholi fo Ana suen.

Memak basa hataholi fo Ana simbon dadik neu Ndia anan,

na, neu ko Ana ka'i sala fo nanoli sala."✧

⁷ De, mete ma Manetualain ka'i fo nanoli ei fo masoda tungga dala ndoos, na kada makatataka. Ana tao leondiak, huu ei dadik neu Ndia ana nala so. Te amak esak-esak musi ka'i fo nanoli

✧ 12:6 Ayub 5:17; Dede'a Lasik 3:11-12

ndia anan, losa kakanak ndia nasoda tungga dala ndoos. ⁸ Te mete ma Manetualain ta ka'i fo nanoli ei sama leo Ndia ana fe'e nala, na ndia ndandaan nae, ei ia, Ndia anan ta ei.

⁹ Ita tateme fee hada-holomata neu ita ama bonggin nai daebafok ia, huu ana ka'i ma nanoli ita neu faik fo ita bei kadi'ik. Tetebes ndia so. Tehuu lena-lenak bali, ita musi tamanene teu Manetualain, huu Ndia ndia ita Aman manai nusa-sodak, ma Ana nau ka'i fo nanoli ita, suek ita tasoda tungga dala ndoos. ¹⁰ Ita ama bonggin ka'i fo nanoli ita kada ta doo anak, tungga hata fo ana taok malole. Tehuu Manetualain bubuluk lena, hata fo ita paluu tanoli. Huu ndia de Ana ka'i fo nanoli ita suek tasoda malalaok sama leo Ndia. ¹¹ Memak ta malole, mete ma ita nana ka'ik. Tehuu doo-doo boe, te ita dalen dadi ndoo-ndoo, huu ita bubuluk so fo tasoda tungga Lamatuak hihii-nanaun.

¹²⁻¹³ Tolanoo nggalei! Tao matetea ei lima mala fo mana mangguk ndia so, ma tao mamada'u ei ei mala fo mabela ndia so. Boso malaik peko-paki, tehuu malai ndoos makandoo, fo sila ta mana dadadik bali hambu fufu'a balakaik, suek bisa lalai lakandoo. Ei musi tao matea ei dale mala fo makatataka makandoo, ma mamahele neu Karistus.*

Boso timba heni Manetualain dale malolen neu ei

¹⁴ Tolanook fo mamahele neu Karistus! Ei musi mbalak eik fo masoda no mole esa no esa. Ma masusia tingga-tingga, fo masoda malalaok. Te hataholi fo ta malalaok, ta bisa nita Manetualain.

---

* **12:12-13** Yesaya 35:3; Dede'a Lasik 4:26

15 Ei musi esa toba esa fo suek boso losak hambu neme ei mai nakadedeak losa ta nameda Manetualain dale malolen. Manea matalolole fo boso mbo'i hataholi mana dale hedik ana toda nai ei lalada mala. Te ndia sama leo laso makaheduk, fo ana tao nakalulutu hataholi no'uk.✠ 16 Ma mata neuk, ma manea fo boso hambu mana maeok. Boe ma mata neuk, ma manea fo boso hambu mana masoda fo ta mbali Manetualain, sama leo Esau. Esau ndia, ba'i Isak ana ulun. Faik esa, Esau fali neni uma neu, te ana ndoe nalan seli. Ana noke nana'ak pinggak esa neme fadin Yakob mai, ma ana bae nenik ndia hak ka'an.✠ 17 Tehuu ta dook boe, te ita bubuluk Esau fale dalen so. Huu faik fo ama Isak nau noke Lamatuak fee baba'e-babatic neu ndia ana ulun, tehuu Isak ta bisa noke bali, huu Esau fee hiak heni ndia hak. Huu ndia de mae namatani boe oo, ana ta bisa hambu falik hata fo makahulun ana nggali henin ndia so.✠

18 Leoiak tolanoo nggalei! Ita bisa teni Manetualain matan teu, tungga dala beuk fo Ana soi fee ita so. Tehuu makahulun ele, ita bei-ba'i nala bei ta bisa leondiak. Te faik fo Manetualain mba'a heheluk no sila, ala ladekak lo lete batu esa, nade Sinai. Nai letek ndia lain, hambu ha'i mana mbilak. Hambu ani sanggu boe. Ma nai letek ndia boe nana mbotik no makiu mumuuk, losa tao nala sala bii lalan seli. 19 Sila boe lamanene to'ik liin, boe ma Lamatuak halan fo ana seli kalua neme letek ndia mai. Lamanene Lamatuak kokolan boe, de ala boe bii, losa loke ba'i Musa, lae, "Awii! Ita ta bisa tahele tamanene halak ia

---

✠ **12:15** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 29:18 ✠ **12:16** Tutuik la'eneu Sososan 25:29-34 ✠ **12:17** Tutuik la'eneu Sososan 27:30-40

bali!"[✧] ²⁰ Sila memak ta bisa lahele, huu hata fo Lamatuak palendak ndia, belan seli. Te Ana nafada nae, "Ta bole hambu mana heta ein nai letek ia! Mae hataholi do banda! Te see fo ana heta ein nai letek ia, musi nanambiak nenik batu losa maten."[✧] ²¹ Hata fo ala litan nai letek ndia, memak nakaliki tetebes. Losa ba'i Musa mesa kana boe ana dele mbuse makasufuk.[✧]

²² Tehuu hatematak ia, dalak neni Lamatuak neu nana soik, ma ita takokola takandoon to Ndia so. Hatematak ia, ita teni letek esa teu, nade Sion. Ma nai ndia, hambu kota Yerusalem. Kota Yerusalem ta manai daebafok, tehuu kota Yerusalem beuk manai nusa-sodak, fo ndia Manetualain mamana leleon. Nai ndia, Lamatuak ata nala manai nusa-sodak makadotok, losa lifu-lifuk fo ala tao feta lakasoe lakan-doo. ²³ Kota ndia boe, dadik neu mamana nakabuak so, soaneu basa hataholi kamahele kala leu Karistus. Te Lamatuak tao nala daftar, fo sulak sila esa-esak nade nala nai nusa-sodak so. Manetualain nai ndia boe, de neu ko Ana palisak, ma timba-tai basa hataholi la sodan. Ma nai ndia boe hambu nakabubuak basa hataholi la, fo makahulun ele Manetualain simbo kasa no malole, huu ala lamahele leu Ndia. Nai ndia ala dadi natetuk. ²⁴ Ma nai ndia boe hambu Yesus fo dadik neu lelete neu Manetualain no hataholi. Yesus maten, nafaa heni Ndia daan ndia, fo ela Lamatuak bisa mba'a hehelu beuk no ita. Huu ndia de Yesus daan, tao makasufu Manetualain dalen. Tehuu ia fe'e neme Habel daan nai tutui

---

[✧] **12:19** Kalua neme Masir mai 19:16-22; 20:18-21; Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 4:11-12; 5:22-27 [✧] **12:20** Kalua neme Masir mai 19:12-13 [✧] **12:21** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 9:19

sososan ndia. Te faik fo Kaen tao nisa Habel, boe ma Habel daan fo ana faa ndia, tao nala Manetualain dalen natobi, losa Ana huku Kaen.✧

²⁵ Pasak ndi'i dook matalolole, fo mamanene neulalau hata fo Manetualain sangga kokolak neu ei. Boso tao sama leo ita bei-ba'i nala, fo ala timba heni ba'i Musa kokolan, neu faik fo ana dadik Manetualain mana kokolan nai daebafok ia. Basa de Lamatuak huku sala. Nakalenak no ita! Mete ma ita ta nau tamanene Ndia kokolan neme nusa-sodak mai, na neu ko Ana huku ita belan lena!✧ ²⁶ Faik fo ita bei-ba'i nala lambadeik lai lete Sinai, na Lamatuak halan fo ana seli ndia, tao nala dae nangge'o. Hatematak ia Ana helu nae,

“Dei fo Au tao dae nangge'o la'i esa bali,
tehuu ta kada dae nagge'o,
te lalai boe nangge'o tungga”.✧

²⁷ Faik fo Lamatuak kokolak nae, Ana nau tao basan nangge'o “la'i esa bali”, na ndia ndandaan nae, Lamatuak sangga tao nangge'o basan, fo Ana nakadadadik nai lalai ma daebafok ia ta bisa lahele so, de mopo heni sala. Tehuu basa manai nusa-sodak isin ndia fo bisa lahele, de ala leo lakandoo.

²⁸ Manetualain to'u palenda nai nusa-sodak. Nusa-sodak ndia ta bisa nakalulutuk. Kada ndoo-ndoo! Huu Ana nau simbok ei, fo ei maso dadik Ndia hataholi nala lai ndia, na, mai fo toke makasi teu Ndia, takaluku-takatele teu Ndia, ma so'u dema-demak Ndia, huu Ndia ana selin!

✧ **12:24** Tutuik la'eneu Sososan 4:10 ✧ **12:25** Kalua neme Masir mai 20:22 ✧ **12:26** Hagai 2:6

29 Tehuu ita boe mata neuk, huu Manetualain nasan sama leo ha'i fo na'a heni basan.☆

13

Ita musi tasoda malole esa no esa

¹ Naa, tolanoo susue nggalei! Hambu dede'ak luma fo au sangga tao nasanenedak ei.

Boso mafalende masue ao makandoo, mia ei tolanoo kamahela nala.

² Boso mafalende malengga dalek fo simbok hataholi fo ei ta malelak nai ei uma nala. Te hambu tolanook luma fo simbo litak hataholi leondiak, ta bubuluk te hataholi la sila, Manetualain atan neme nusa-sodak mai.☆

³ Boso mafalende tao matak neu hataholi manai bui, te sila nana humuk huu lamahele neu Karistus. Huu ndia, de ei musi tulu-fali sala, sama leo ei mesa nggei fo nana humuk.

Ma boso mafalende tulu-fali hataholi mana hambu doidosok. Makaneni sala no malole, sama leo ei mesa nggei fo simbo doidosok ndia.

⁴ Sasaok ndia malalaok. Tehuu boso losak sasao malalaok ndia, dadik manggenggeok. Te neu ko Manetualain huku basa hataholi mana hohongge kala lo hataholi fo sila saon ta ndia.

⁵ Boso balena'o doik. Tehuu ei musi masoda no mana daik mia hata fo ei enam. Te Manetualain kokolak so, nae,

“Mae talobee oo, Au ta afalende heni ei.

Mae talobee oo Au ta la'o ela ei”.☆

⁶ De, tao matetea ei dale mala, sama leo hataholi sulak nitak nae,

---

☆ **12:29** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 4:24 ☆ **13:2** Tutuik la'eneu Sososan 18:1-8; 19:1-3 ☆ **13:5** Tui Seluk la'eneu Dala Sodak 31:6, 8; Yosua 1:5

“Huu au Lamatuang nau tulu-fali au,
 huu ndia de au ta bii.
 De ta hambu hataholi esa boe,
 fo ana bisa babalik au”.☆

*Boso fali tungga heti-heu anggama laak, tehoo
 mamahele makandoo neu Karistus*

⁷ Boso mafalende heni ei malangga nala,
 fo lanoli litak ei Manetualain Dede'a-kokolan.
 Dudu'a neulalau sila dala soda nala, ma sila
 natutudu namahehele nala. Te hata fo ala
 lamahelek ndia, na ndia:

⁸ Yesus Karistus ndia, fo ta nasafali nitak.
 Neme sososan mai, losa hatematak ia, ma losa
 dodoon neu,

Ndia bei sama nahele.

⁹ Huu ndia de ei boso matungga dea mia
 nanonoli kasalak. Manetualain tao natea ei
 dalem, huu Ndia natudu Ndia dale malolen neu
 ei so. Ta huu ei tungga heti-heuk la'eneu na'a-
 ninuk. Huu heti-heuk leondiak sosoan ta.

¹⁰ Makahulun ele, nai Manetualain Teng
 Huhule-haladoin pasan ndia, hambu mei tunu-
 hotuk soaneu banda tunu-hotu kala. Malangga
 anggama mana ono-lau nai ndia, naena hak
 na'a mbaa elak neme mei ndia mai. Tehoo
 hatematak ia, ita taena mei fe'ek.* Ma malangga
 anggama laak ta naena hak na'a nai ndia.

¹¹ Makahulun, tungga-tungga teuk, na malangga
 anggama manai lain seli, neni banda tunu-hotuk

☆ **13:6** Sosoda Koa-kio kala 118:6 * **13:10** Hambu hataholi nae,
 ia la'eneu mei parjamuan, naa te ta. Mei ia natudu Lamatuak
 Yesus tunu-hotun nai ai nggangek. Ita bala tunu-hotuk ndia, ma
 ita teni fefee koa-kiok takandoo, fo fee Manetualain. Mete lalane
 kasanahulu lima manai dae ia.

daan, fo taon neu Manetualain Kama Malalaon Nalan Seli dalek. No leondiak, na Lamatuak nafalende heni sila sala-singgo nala. Boe ma ala leni banda ndia, fo ala tunun nai nggolo deak.✧ ¹² Leondiak boe no Yesus. Ndia boe dadik tunu-hotuk fo Manetualain bisa koka heni basa hataholi sala-singgo nala. Ma faik fo Ana doidoso, ala hela loo Ndia, fo leu tao lisan nai kota Yerusalem deak. ¹³ Huu ndia, de mai ata teni Yesus teu, fo tamahele takandoo neu Ndia. Mae, hataholi lakadadaek ita boe oo, ita musi tahehele simbok, sama leo Ndia. ¹⁴ Te ita kada leo tataak nai daebafok ia. Tehuu ita tamahena, fo leo nai kota beuk nai nusa-sodak losa dodoon neu. ¹⁵ Huu Yesus dadik tunu-hotuk neu ita, de ita ta paluu teni banda tunu-hotuk fee Ndia bali. Tehuu hambu fefee fe'ek fo ita musi teni takandoo, fo fee Manetualain, na ndia fefee koa-kiok, fo so'u laik dema-demak Ndia naden. ¹⁶ Ma boso mafalende heni tao dede'a malole neu hataholi fe'ek. Mete ma ala paluu hata, na tulu-fali sala. Te basa sila boe dadik, sama leo fefeek fo tao namahoko Manetualain dalen.

¹⁷ Ei musi mamane neu basa hataholi fo mana makaneni ei. Te sila boe, lanea ei samane mala leledo-le'odaen. Dei fo ala musi lataa sila ue-ledin nai Manetualain matan. De, mamane neulalau sala, fo ala bisa lafada no dale namahokok. Boso losak ala lafada lo dale makalulutuk, huu ei la'o ela Yesus Karistus dala sodan. Te no leondiak, na, ei ta hambu nanalak bali.

Mana sulak susulak ia, nafada sukuur ma hule-haladoik neu hataholi Ibrani la

---

✧ **13:11** Malangga Anggama la Heti-heun 16:27

¹⁸ Tulun hule-haladoi makandoo fee ai. Te memak ai dale nala ndoos, ma ai nau tao dede'a malole makandoo. ¹⁹ Lena-lenak bali, tulun hule-haladoi fo au bisa fali lai-lai uni ei uu.

²⁰⁻²¹ Manetualain ndia mana tao ai dale nala ndoo-ndoo. Au oke fo Ana tulu-fali ei, fo ei bisa tao tungga basa Ndia hihii-nanaun. Au boe hule fo Ana tulu-fali ita basa nggata, fo dadik teu hataholi mana tao namahoko Ndia dalen. Te Manetualain pake Yesus Karistus daan mana faak ndia, suek mba'a hehelu beuk no ita. Heheluk ndia la'o nakandoo losa babasan. Boe ma, Manetualain tao nasoda falik ita Lamatuan Yesus. Hatematak ia, Yesus nakaboi ita, sama leo manahoo fo ana seli ndia. Huu ndia de ita so'u dema-demak Ndia naden, ma koa-kio nakandondoo henin Ndia. Tetebes hetu!

Soda-molek

²² Tolanoo susue nggalei! Au oke fo ei simbok no malole au nanoli-nafadang ia no dale malenggak. Te susulak ia, kada keke'uk. ²³ Hambu halak fo au nau ei basa nggei bubuluk. Fo ndia: ita tolanoon Timotius kalua neme bui dale mai so. Mete ma ana mai lai-lai neni au mai, na dei fo ai dua nggai sama-sama mini ei miu.

²⁴ Au haitua soda-molek neu ei malangga mala, ma soda-molek neu ei basa nggei, fo mana mamahale neu Yesus Karistus. Tolanoo kala maleme propinsi Itali mai boe, ala haitua sila soda-molen.

²⁵ Au oke fo Manetualain natudu Ndia dale malolen neu ei basa nggei.

Leondiak leo!

**Rote Lole Alkitab
Genesis and the New Testament in the Rote Lole
language of Indonesia**

copyright © 2004 Unit Bahasa dan Budaya

Language: Rote Lole (Lole)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-28

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

66fb93de-30be-533a-80d6-f3d0582cedf6